

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí

Diplomová práce

System rovné daně a daňová spravedlnost

David Valeš

© 2012 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra obchodu a financí

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Valeš David

Podnikání a administrativa

Název práce

Systém rovné daně a daňová spravedlnost

Anglický název

The flat tax and tax equity

Cíle práce

Cílem práce je vyhodnocení vlivu rovné daně u daně z příjmů fyzických osob z hlediska daňové spravedlnosti u vybraných subjektů.

Metodika

Metodika práce bude vycházet z metody deskripce, komparace, analytického přístupu, syntézy a srovnání.

Harmonogram zpracování

Úvod: 01 - 08/2011

Cíl a metodika: 01 - 08/2011

Rešerše: 01 - 06/2011

Analýza dané problematiky: 06 - 11/2011

Zhodnocení výsledků: 11 - 12/2011

Navrhovaná řešení: 01 - 02/2012

Závěr: 01 - 02/2012

Rozsah textové části

60 - 80 stran

Klíčová slova

Daňový subjekt, základ daně, sazba daně, rovná daň, bonus, slevy na dani, nezdanitelné částky, daňová optimalizace, zdaňovací období, daňová spravedlnost

Doporučené zdroje informací

HRSTKOVÁ Dubšeková, L. a kol. DAŇ Z PŘÍJMU – 411 OTÁZEK A ODPOVĚDÍ: Praha, LEXIS NEXIS. 285.s. ISBN 80-86199-44-4

KUBÁTOVÁ, Květa. Daňová teorie – úvod do problematiky, .2. aktualizované vyd. Praha: ASPI,a-s-, 2009. 120 s. ISBN 978-80-7357-423-9

MACHÁČEK, Ivan. Fyzické osoby a daň z příjmů. 2., aktualiz. a rozš. vyd.

Praha : ASPI, 2008. 205 s. ISBN 978-80-7357-360-7

MARKOVÁ, Hana, Daňové zákony 2010, úplná znění platná k 1.1.2010, GRADA Publishing.a.s.,2010, ISBN 978-80-247-3206-0

Vedoucí práce

Šulcová-Seidlová Marta, Ing.

Termín odevzdání

březen 2012

doc. Antonín Valder, CSc.

Vedoucí katedry

prof. Ing. Jan Hron, DrSc., dr.h.c.

Děkan fakulty

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Systém rovné daně a daňová spravedlnost" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 29. 11. 2012

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval své vedoucí diplomové práce Ing. Martě Šulcové-Seidlové za čas, který mi věnovala, cenné rady a připomínky při vypracování diplomové práce.

System rovné daně a daňová spravedlnost

The flat tax and tax equity

Souhrn

Diplomová práce je zaměřena na fenomén rovné daně, přičemž konkrétně na něj pohlíží z hlediska daně z příjmu fyzických osob. Rovná daň, jako jeden z nástrojů zdaňování příjmů fyzických osob, podněcuje řadu protikladných názorů, a to nejen v ekonomicko-politickém prostředí. Práce mimo jiné nabízí logické vysvětlení výše uvedeného fenoménu za pomoci teorie spravedlnosti. Pohlíží na něj nejen jako na jeden z důležitých pojmů daňové teorie a politiky, ale také z pozice společnosti. Zabývá se především samotnými daňovými poplatníky a jejich možnostmi a způsoby vnímání spravedlnosti ve zdaňování jejich vlastních příjmů.

Práce vychází z reálných dat podrobených legislativou v České a Slovenské republice za takové časové období, ve kterém došlo k výrazným změnám týkajícím se přímo implementace rovné daně i změnám ve vývoji přístupu ke spravedlnosti samotné.

Zjištění uvedená v diplomové práci umožňují konfrontaci teorie a skutečnosti. Umožňují čtenářům vyhodnotit úspěšnost či neúspěšnost implementace rovné daně a jaký je její skutečný výsledný vliv na společnost.

Dalším krokem je syntéza teorie spravedlnosti a praxe, stejně jako vyhodnocení toho, co je a co není ve skutečnosti spravedlivé, případně co je či není spravedlivé vůči jednotlivým stranám a konkrétním osobám. Výsledky práce jsou tedy nejen na teoretické úrovni, ale také na úrovni praktické, jak vyplývá z použitého praktického příkladu. K rozšíření vypovídající schopnosti je praktický příklad rozšířen o modelové části a doplňkové srovnání. Vždy však vychází z reálných podkladů.

Summary

The thesis is focused on the phenomenon of a flat tax, while specifically looks at it in terms of taxes on personal income. The flat tax, as one of the tools of the income taxation of individuals, encourages many opposing opinions, and not only in the economic and political environment. This thesis also provides a logical explanation of the above mentioned phenomenon with the help of the Justice Theory. Looks at it not only as one of the important concepts of tax theory and policy, but also from the position of the society. It deals mainly with taxpayers themselves and their possibilities and ways of seeing justice by paying their own income tax.

The work is based on real data subjected to the legislation of the Czech and Slovak Republic for a period of time in which there were major changes directly related to implementation of the flat tax and changes in the development of access to justice itself.

Findings, brought into this thesis, allow confrontation of theory and reality. Allow readers to evaluate the success or failure of the implementation of the flat tax and what is its real resultant effect on society.

The next step is the synthesis of theory and practice of justice, as well as an evaluation of what is and what is not really fair, or what is or is not fair to the particular parties and to specific persons. Results of the work are thus usable not only on a theoretical level, but also on a practical level, as it is shown by a practical example used. To extend the informative ability is a practical example extended of some model parts and the additional comparison. But always based on real evidence.

Klíčová slova: daňový subjekt, základ daně, sazba daně, rovná daň, slevy na dani, bonus, nezdanitelné částky, daňová optimalizace, zdaňovací období, daňová spravedlnost

Keywords: taxpayer, tax base, tax rate, flat tax, tax credits, bonus, taxable amount, tax optimization, tax year, tax equity

Obsah

1. Úvod	5
2. Cíl práce a metodika.....	6
2.1 Cíl.....	6
2.2 Metodika	6
3. Literární rešerše	7
3.1 Sazba daně	7
3.1.1 Lineární sazba daně.....	7
3.1.2 Progresivní sazba daně.....	7
3.1.3 Degresivní sazba daně.....	8
3.2 Osoba samostatně výdělečně činná.....	9
3.2.1 Samostatně výdělečná činnost.....	9
3.2.2 Rozdíly mezi zaměstnancem a OSVČ.....	9
3.2.3 Švarcsystém.....	10
3.2.4 SZČO	11
3.3 Rovná daň z příjmu.....	12
3.3.1 Rovná daň.....	12
3.4 Daňová spravedlnost.....	17
3.5 Princip spravedlnosti.....	18
3.5.1 Princip daňové úhrady	18
3.5.2 Princip zdanění podle užitku	19
3.6 Praktická daňová spravedlnost a optimální daňová spravedlnost.....	20
3.6.1. Optimální způsob zdanění.....	21
3.6.2 Redistribuce	22
4. Praktická část	25
4.1 Reálný živnostník – Pan podnikatel.....	26
4.2 Fiktivní živnostník – Efektivnější Podnikatel	26
4.3 Aplikace na slovenský daňový systém.....	27
4.4 Modelový příklad	28
4.4.1 Pan Podnikatel	28
4.4.2 Efektivnější verze podnikatele	33
4.4.3 Podrobení slovenské právní úpravě.....	38
4.4.4 Reálný podnikatel – Slovensko.....	38

4.4.5 Nejvýznamnější rozdíly mezi ČR A SR z pohledu podnikající FO	40
4.4.6 Efektivnější podnikatel Slovensko	42
4.4.7. Doplnkový příklad s nadstandardními příjmy	46
4.4.8 Spravedlnost mezi OSVČ a zaměstnancem.	47
4.5 Výsledky modelového příkladu	52
5. Závěr.....	55
6. Seznam literatury	57
Přílohy	60
Seznam Tabulek	65
Seznam grafů.....	66
Seznam zkratk	67

1. Úvod

Spravedlnost je široký pojem. Když termín spravedlnost omezíme na spravedlnost v daních, stále se jedná o široký pojem. Zajímavé je nejen samotné spojení těchto, na první pohled se vylučujících významů obou slov, ale podivuhodné také je, že onu spravedlnost v daních ještě nikdo absolutně nevyřešil. I když o to pokusy byly, například za vlády Margaret Thatcherové v roce 1990. Ta se pokusila o na první pohled nejspravedlivější formu daně, tzv. daň z hlavy, která je pravým opakem progresivního zdanění, nebo ještě lépe zdanění, kde by se každému zvlášť vypočítala daň podle jeho možností. Někde mezi těmito pomyslnými opačnými body se pohybují nejen české daňové zákony. Každá vláda hledá způsob jak skloubit spravedlnost při zachování přiměřené jednoduchosti a v neposlední řadě vyhovět požadavkům na příjmy do státního rozpočtu.

Jedním z řešení je rovná daň. V roce 2004 bylo progresivní zdanění na Slovensku nahrazeno rovnou daní. V roce 2008 byla součástí daňové reformy v určité podobě zavedena i v České republice. Od obou reforem už uběhlo dostatek času, aby bylo možné srovnání a nalezení, co je a co není spravedlivé a jaký na tom má podíl zavedení právě rovné daně v obou zemích.

Práce si bere za cíl najít onu spravedlnost a pomocí modelových případů vyhodnotit velikost reálně pocíťované spravedlnosti na různé skupiny obyvatel, protože jen tím lze spravedlnost v daních identifikovat.

2. Cíl práce a metodika

2.1 Cíl

Cílem práce je, na základě použitých metod řešení problému, nalézt a vyhodnotit prvky daňové spravedlnosti, demonstrovat jejich skutečný vliv na českého daňového poplatníka a vyhodnotit zjištěné závěry s hlediska daňové a obecné spravedlnosti.

2.2 Metodika

Práce se bude skládat ze čtyř hlavních částí. V první části budou analyzovány a posléze syntézou završeny dosavadní poznatky o daňové spravedlnosti. Současně s tím zde budou pomocí abstrakce vyjmuta a pro potřeby syntetické části práce popsána potřebná teoretická východiska. Ve druhé fázi bude modelován příklad vycházející ze skutečných podkladů a zároveň budou za pomoci analogie a dalších dílčích modelových případů hledány a vyhodnocovány zjištěné výsledky. Ve třetí fázi budou, na základě poznatků z analytické části práce a výstupů z druhé modelové fáze práce, uvedeny a s pomocí indukce sjednoceny výsledky z obou dosavadních částí jako celek. Čtvrtá fáze se bude zabírat výsledkem práce a bude obsahovat doporučení, které práce nabídne jako vhodná.

3. Literární rešerše

3.1 Sazba daně

Sazba daně je algoritmus, sloužící k výpočtu daně z daňového základu, určitého daňového subjektu (Boněk, 2004). U daně z příjmu se používají relativní sazby daně, protože je potřeba vyjádřit určité procento z hodnotového základu daně.

3.1.1 Lineární sazba daně

Jedná se o sazbu daně, kde daň a základ daně jsou ve stejném poměru. Obvykle se stanovuje jako pevně určené procento ze základu daně a není závislé na velikosti základu daně. Při jejím použití je jednodušší výpočet daně (Vančurová, 2006).

Jak uvádí již Adam Smith ve svých daňových zákonech, tato sazba je pro výběr daní nejvhodnější. Zákon spravedlnosti totiž říká, že každý by měl přispívat úměrně výši svého důchodu (Kubátová, 2006). A toto samotný princip rovné daně umožňuje.

3.1.2 Progresivní sazba daně

Progresivní sazba daně je složitější na výpočet. Algoritmus výpočtu je nastaven tak, aby s rostoucím základem daně rostla i daň samotná. Většinou se používají stanovené intervaly základu daně a pro ně určené procentní sazby.

- **Stupňovitá progresivní sazba daně**

Stupňovitá progresivní sazba, znamená aplikování sazeb na příjmy rozdělené do skupin podle jejich výšky. Progresivním způsobem, tedy čím vyšší příjmová skupina, tím vyšší daňová sazba. Nevýhodou tohoto způsobu zdanění jsou právě úzké hranice mezi jednotlivými skupinami a sazbové skoky mezi nimi. Z toho plyne, že tato daň je značně demotivující k vytváření vyšších příjmů. Protože, vydělá-li poplatník těsně pod hranicí vyšší daňové skupiny více a posune se do následující skupiny, čistý disponibilní příjem se mu nelogicky sníží. V určitých případech je tedy z hlediska čistého příjmu výhodnější vydělávat méně. Z tohoto důvodu se také tato sazba nevyužívá u daně z příjmu.

- **Klouzavá progresivní sazba**

Klouzavá progresivní sazba si zachovává progresivní charakter a současně se zbavuje nevýhody demotivace u stupňovité progresie. U systému s klouzavou progresí jde také o

skupiny a sazby ke skupinám přiřazené, ale už zde nejsou nevyrovnané skoky, nýbrž systém, kdy každému poplatníkovi je každá část příjmu zdaňována stejně, ale sazba daně se zvyšuje společně s tím, jak se postupuje do vyšší části příjmu. Klouzavá progresse byla v ČR využívána před reformním rokem 2008. Přesný příklad klouzavé progresse uvádí tabulka č. 1 (Sazby daně progresivního zdanění v roce 2007) ze zákona o daních z příjmu, který platil do roku 2008.

3.1.3 Degresivní sazba daně

Degresivní sazbou daně je sazba, která s růstem důchodu klesá. Podobně jako u progresivní sazby daně lze degresivní sazbu rozčlenit na stupňovitou a klouzavou. Degresivní sazba daně má opačný efekt než progresivní daňová sazba. A jelikož má opačný efekt, měla by mít i opačný motivační vliv. Čím více by poplatník vydělal, tím méně by zaplatil na daních. Na první pohled to nepůsobí spravedlivě a reálně. V dalších kapitolách bude objasněno, že i tento systém zdanění má své přínosy pro společnost.

Tabulka č. 1 Sazby daně progresivního zdanění v roce 2007

Základ daně		Daň	Ze základu přesahujícího
od Kč	do Kč		
0	121.200	12%	
121.200	218.400	14.544 Kč + 19%	121.200 Kč
218.400	331.200	33.012 Kč + 25%	218.400 Kč
331.200	a více	61.212 Kč + 32%	331.200 Kč

Zdroj: Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů ve znění pozdějších předpisů

3.2 Osoba samostatně výdělečně činná

Pojem OSVČ není jednotně definován. Přesnou definici v legislativě nelze nalézt.

Zjednodušené definice pro potřeby jiných zákonů jsou popsány níže.

Podle zákona o důchodovém pojištění je osobou samostatně výdělečně činnou jednoduše osoba, která vykonává samostatně výdělečnou činnost. Případně osoba, která spolupracuje při výkonu samostatné výdělečné činnosti a je možné na ni rozdělovat příjmy a výdaje. Pro vymezení OSVČ je tedy zapotřebí uvést to, co zákon o důchodovém pojištění za samostatně výdělečnou činnost považuje.

Přehlednou a srozumitelnou definici je možné najít ve sborníku Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí (VÚPSV Sborník 2006, str. 32) jenž obecně charakterizuje OSVČ jako *„osobu, která uskutečňuje výdělečnou činnost s cílem dosáhnout zisku, tuto činnost vykonává na vlastní účet a na vlastní odpovědnost a nemá postavení zaměstnance, tedy osoby v pracovněprávním nebo obdobném vztahu“*.

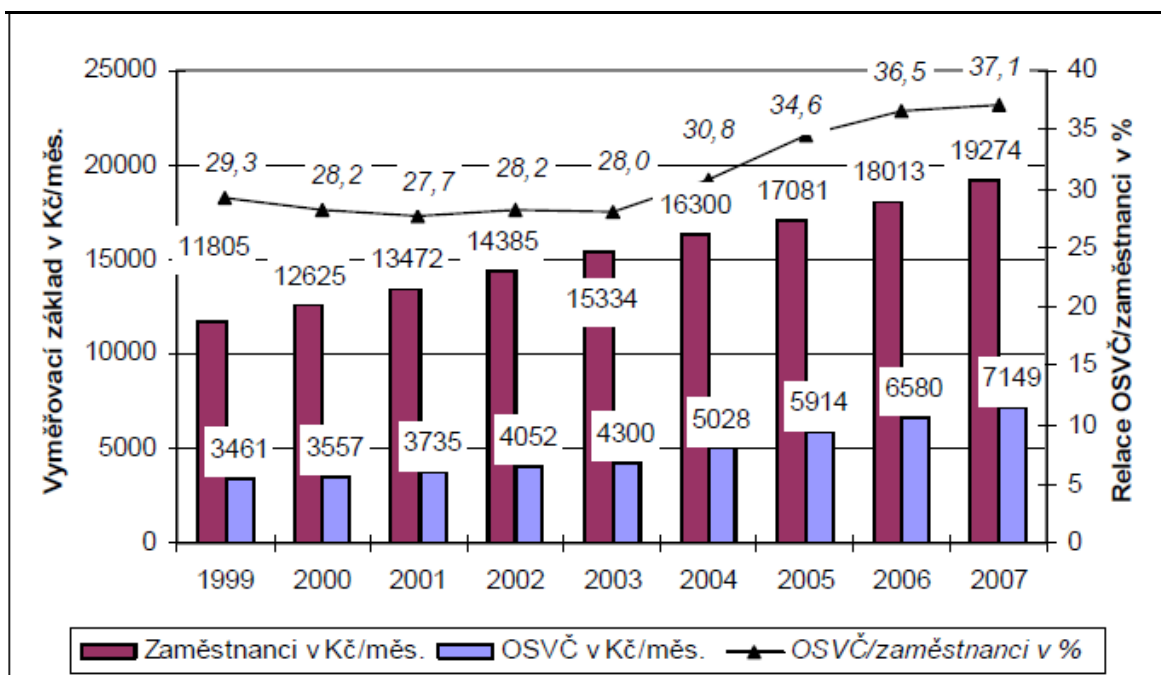
3.2.1 Samostatně výdělečná činnost

Samostatně výdělečnou činnost označovanou SVČ lze označit způsobem, kterým je nazývána v praxi, tedy jako podnikání. Jedná se tedy o fyzickou osobu podnikající například v zemědělství, provozující živnost podle živnostenského zákona, nebo jinou výdělečnou činnost, vykonávající vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení příjmu. Tedy mimo pronájem nemovitostí (Tvrdíková 2010 Příručka)

3.2.2 Rozdíly mezi zaměstnancem a OSVČ

Rozdíl mezi OSVČ a zaměstnancem je dosti výrazný i když oba subjekty spadají pod zákon o dani z příjmu a oba pod část fyzické osoby. Podstatný rozdíl je především ve stanovení základu daně. U obou subjektů se v ČR však téměř každý rok mění výpočet základu daně i čistého příjmu. Lze obecně říci, že pracovat na živnostenský list bývá výhodnější a zároveň to nabízí prostor pro daňovou optimalizaci i optimalizaci ostatních odvodů. Vliv sazby daně, jako důležitého ukazatele spravedlnosti ve zdaňování má pro OSVČ a zaměstnance také rozdílný efekt, právě z důvodu rozdílného základu daně. Zároveň by ale neměl být tento rozdíl výrazně výhodný pro jednu ze stran z důvodu, možného zneužívání. Příkladem zneužití může být tzv. švarcsystém.

Graf č. 1 Výše průměrného vyměřovacího základu pro pojistné na sociální zabezpečení

Zdroj: (PRŮŠA, 2008)

Pojistné na sociální a zdravotní pojištění tvoří významnější část celkových odvodů u většiny OSVČ i u zaměstnanců. V uvedené tabulce je možnost vidět rozdíl mezi vyměřovacím základem živnostníka a zaměstnance před reformou. Situace je podobná i v současnosti. Zaměstnanci se vyměřovací základ počítá z hrubé mzdy, zatímco u OSVČ se jedná o 50% z rozdílu mezi příjmy a výdaji. Na druhou stranu živnostníci by měli být částečně zvýhodněni, jelikož podstupují větší riziko a v mnoha případech jsou i tzv. mikro zaměstnavatelé. Toto výrazné zvýhodňování ale samozřejmě vede i k zneužívání například v podobě tzv. švarcsystému, kterému se věnuje následující kapitola.

3.2.3 Švarcsystém

Švarcsystém by se dal definovat jako zdánlivá samostatně výdělečná činnost, u které jde o nahrazení klasického pracovněprávního vztahu ve firmě vztahem smluvním mezi dvěma podnikateli. Tento model je pro zaměstnavatele výhodný zejména kvůli nulovým odvodům za zaměstnance, větší flexibilitě pracovních sil a snížení administrativy. Systém byl zakázán v roce 1992. V roce 2007 vypadl ze zákoníku práce jeho přímý zákaz, stále je státní správou považován za jeden ze způsobů daňových úniků. (Mikulka, 2011) Stát by

měl podporovat živnostníky a malé podnikatele, ale zároveň musí najít takovou hranici, aby toto podporování nebylo zneužíváno.

Z jiného pohledu se ale také dá říci, že se jedná o efektivní systém, kdy je možno využívat příležitostně specialisty na určité činnosti, které doplňují nebo podporují hlavní předmět činnosti. Hranice mezi těmito podobami využití OSVČ jsou velmi tenké a složitě se dokazují, což zpravidla vede k ještě větší míře zneužívání.

Přínosnou analýzu OSVČ uvádí : (PRŮŠA, Ladislav a kol. 2008, str. 8) v níž říká:

„Podstatou zdánlivě samostatné výdělečné činnosti (v ČR pojmenovaná jako švarcsystém, práce na živnostenský list, práce „ičařů“) je náhrada zaměstnanců (pracovně právního vztahu) živnostníky (obchodním vztahem) při zachování atributů závislé činnosti.“

Důvody zavádění švarcsystému jsou následující:

- Zmírnění pracovně právních vztahů na pouze méně regulované obchodní vztahy
- Snížení nákladů z pozice zaměstnavatele a jejich přesunutím na dodavatele
- Přesunutí částí rizika a zvýšení motivace za výkony
- Nespravedlivý je tento systém v tom, že díky nižším nákladům u těch podnikatelů, kteří tento systém využívají, vzniká konkurenční nevýhoda u poctivých zaměstnavatelů

Systém má samozřejmě i nevýhody, například v podobě nenadálých životních událostí a s tím spojené riziko nebýt zaměstnancem ale být OSVČ. Další nevýhoda je samozřejmě v tom, že využívání švarcsystému je nelegální. V poslední době (v roce 2012) se z důvodu vyšší vymahatelnosti daní a odvodů zvýšily i kontroly těchto obchodních vztahů.

3.2.4 SZČO

Na Slovensku existuje Samostatne zárobkovo činná osoba (SZČO), která má v podstatě stejný význam jako česká OSVČ. Rozdíly jsou viditelné až při výpočtech pojistného a

daňových odvodech. Liší se především sazby. Tyto rozdíly uvedu u komparace českých a slovenských daňových a pojistných zákonů v jednotlivých letech.

3.3 Rovná daň z příjmu

Se změnou progresivního na lineární zdanění není spojen pouze přechod od čtyř daňových pásem na jednu sazbu daně, ale přišly i další úpravy systému zdanění příjmu fyzických osob.

Upravovalo se především proto, aby si po zavedení proporcionálního zdanění výrazně nepohoršili poplatníci s nejnižšími příjmy. V tomto případě se jednalo o výrazné zvýšení slev na dani a daňového zvýhodnění. Úpravy proběhly také z důvodů příjmové stránky rozpočtů, protože i tímto směrem se musí brát ohled při daňových reformách. S tím souvisí vznik tzv. superhrubé mzdy, která zvyšuje základ daně o odvody na sociální a zdravotní pojištění placené zaměstnavatelem. S rovnou daní také přišlo zrušení SZM, které tímto ztratilo na významu a dále zrušení minimálního základu daně. Zrušení některých výjimek a doplňků je přiblížením se původní myšlence rovné daně, se kterou by měly být všechny výjimky odstraněny a systém by měl být mnohem jednodušší.

Konkrétní změny a jejich dopad na čistý příjem poplatníků jsou znázorněny na praktickém příkladě a dále na modelových příkladech. (Valeš, D. 2010, str. 17)

3.3.1 Rovná daň

Rovná daň není pouze lineární sazba daně. Jedná se koncept z akademického návrhu R. E. Halla a A. Rabushky z roku 1983, resp. 1996. Jedním z jeho znaků je lineární sazba daně u fyzických i právnických osob. Rovná je proto, že z každé poslední vydělané a zdaňované koruny je zdaněna rovná stejná část. Slovensko, které rovnou daň zavedlo o čtyři roky dříve, má pro stejné zdanění poslední vydělané koruny pro každého poplatníka ještě výstižnější pojem „rovnako“ proto tedy rovná daň.

Žádný daňový systém asi nikdy nebude 100% spravedlivý, už jen pro to, že existuje mnoho definic spravedlivosti (Sulík 2003) a existuje mnoho pohledů, jak se na daňovou spravedlnost můžeme dívat. Záleží také na tom, z pohledu koho se na daňovou

spravedlnost díváme. Zda z pohledu solidárního státu, nebo z pohledu úspěšného jedince. Paušálně ale o daních lze říci, že jsou nespravedlivé (Čermák 2002). Rozhoduje tedy konkrétní situace a možnosti. Měly by být také v co nejvyšší míře zachovány i ostatní daňové zásady, zejména efektivnost, která svým způsobem spravedlnosti ve zdaňování brání. Z toho vyplývá, že při tvorbě daňového systému, nebo reformě daňového systému by se mělo hledět na celkový koncept a jeho kompromis mezi efektivností a spravedlivostí. Nemělo by se hledět odděleně na jednotlivce nebo malé skupiny poplatníků, protože vždy pro někoho bude méně spravedlivá a pro někoho zase více spravedlivá.

Aby bylo možné pochopit rovnou daň, její výhody a zvážit její spravedlnost, je zapotřebí znát podrobně i alternativní systém s progresivní sazbou daně, který byl uplatňován v České republice a na Slovensku před daňovou reformou v roce 2008 respektive 2004.

Shrne-li se situace v České republice před rokem 2008, tedy před daňovou reformou, která měla přinést část konceptu rovné daně, zjistíme několik hlavních prvků, které by stály za aplikování konceptu rovné daně. Například existovalo mnoho sazeb daně z příjmů FO, mnoho úlev jak optimalizovat daňový základ a jiných výjimek. Zákon o dani z příjmu obsahoval 11 položek, které se týkaly příjmů, které nejsou součástí daně, 26 položek se věnovalo nezdanitelným částem základu daně, 57 položek řešilo osvobození od daně a k tomu ještě 37 položek obsahující zvláštní sazby daně. Tyto skutečnosti činily daňový systém nespravedlivým a neefektivním dohromady. Jeho složitost totiž skrývala velké možnosti k daňovým únikům a co je nejpodstatnější, daňoví poplatníci si v něm nejsou rovni. Což se projevovalo tím, že jednotliví občané nebo rodiny se stejnými příjmy nemusely platit stejně vysoké daně, což není spravedlivé a porušuje to jeden z hlavních daňových zákonů Adama Smitha. Důvodem byla především dostupná daňová optimalizace nastavená tak, že ji mohl využívat každý v jiné míře. S celkovou složitostí je spojeno také neefektivní a drahé využití státní správy na výběr daní a také plýtvání času a zvyšování administrativních a transakčních výdajů na straně poplatníků daně. Zejména pak za daňové poradce.

Pro posouzení, zda je lepší koncept rovné daně nebo jiný daňový systém s progresivní sazbou daně poslouží příkladem porovnání konceptu rovné daně a situace před daňovou

reformou v roce 2008. S daňovou politikou je ale spojená i politika obecně, proto ani v České republice nevyšla implementace celého konceptu rovné daně, ale pouze její část.

Každý daňový systém bude špatný v tom, že bere lidem peníze, které by dokázali použít sami. Část odvedených peněz je utracena položky, které nepřinášejí žádnou přidanou hodnotu pro poplatníka, jako je třeba administrativní spojená s výběrem a správou daní. Když se k tomu připočte, že lidé přirozeně chtějí dát státu co nejmenší daň (Klaus, V. sborník 07), vychází z toho opravdu obtížný úkol na sestavení takového daňového systému, aby k němu měli lidé důvěru. Právě důvěra v daně je podle mě ta nejdůležitější vlastnost, kterou by daně měly mít. Koncept rovné daně se tuto vlastnost pokouší naplnit těmito body:

- **Dává stejné šance a motivuje** – asi nejvíce udávaný kladný argument pro rovné zdanění. Bývá různě pojmenován, ale zahrnuje prvky motivace. Podporuje snahu více pracovat, zároveň vzdělávat se a případně i podnikat. Neodrazuje od pracovitosti, není to trest za úspěšný pracovní život, jako progresivní zdanění. Není to tak velké břemeno pro pracující jako progresivita ve zdaňování.
- **Podporuje pracovitost, nikoliv snahu vyhnout se vyšší dani** – pásma daňové progrese vyzývají ke snaze optimalizovat daňový základ tak, aby byl v co nejšpatnějším pásmu. Pro ilustraci tabulka č. 2. (Progrese ve zdaňování). V případě rovné daně se tato snaha může soustředit na samotnou práci, která přirozeně zvyšuje základ daně. Ale už to není z hlediska daní podstatné.

Tabulka č. 2 Progrese ve zdaňování

Typ daňové sazby	Příjem (daňový základ)	Sazba daně do 100 000 Kč	Sazba daně nad 100 000 Kč	Budu se snažit snížit daňový základ?
Progresivní	100 001,00 Kč	10%	20%	ANO
Proporcionální	100 001,00 Kč	15%	15%	NE

Zdroj: Vlastní práce

- **Zjednodušení daňové soustavy** – i když v ČR vyplnit daňové přiznání není tak složité jako v USA, kde koncept rovné daně vznikl, přesto tato kosmetická zjednodušení daňovému systému pomohou.
- **Podpora ekonomického růstu** – (Kohout, P. 2002) ekonomiky zemí s rovnou sazbou z příjmu fyzických osob rostly během let 1982 - 97 výrazně rychleji než ekonomiky s progresivní strukturou daňové sazby. U rozvíjejících se ekonomik to bylo dokonce čtyřikrát rychleji ve srovnání s průměrem. Z toho také plyne, že rovná daň skutečně funguje.
- **Solidárnost** – Rovná daň s nezdanitelným minimem, nebo jiným podobným způsobem zvýhodnění, si zachovává progresivní charakter. Čím větší je příjem poplatníka nad nezdanitelné minimum, tím je vyšší daň. Rozdíl je v tom, že daň roste lineárně s výší příjmu nad nezdanitelné minimum a každá poslední zdaňovaná koruna je zdaňována každému stejně. V systému rovné daně dokonce platí, že s růstem příjmu poplatníka nad nezdanitelné minimum roste i podíl odvedené daně na celkovém příjmu (tzv. efektivní daňová sazba). Je tomu tak díky existenci nezdanitelného minima. Daň u poplatníků roste tedy nejen absolutně, ale i relativně. Bohatí platí nejen absolutně vyšší daně, ale i procentuálně vyšší daně. Progresivita rovné daně je však menší a méně distorzní než progresivita současné daně z příjmu fyzických osob. (Mach, 2001)
- **Nejvíce dodržuje daňové principy** - Adam Smith, v pasáži určené daním ve své uznávané knize Pojednání o podstatě a původu bohatství národu (1776), popisuje čtyři zásady, které by daně měly splňovat (Smith, 2001) Jedná se, o

Rovnost „, v každém státě by poddaní měli přispívat na výdaje na správu stavu tak, aby to co nejlépe odpovídalo jejich možnostem, tj. úměrně důchodu, kterého pod ochranou státu požívají.“ Rovnost je více popsána v kapitole pojednávající o spravedlnosti a jejích druzích.

Přesnost (určitost) – “daň, kterou má daňový subjekt uhradit, by měla být stanovena přesně a nikoliv libovolně. Doba splatnosti, způsob placení a částka,

kterou má platit, to všechno by mělo být daňovému subjektu a komukoliv jinému naprosto zřejmé. Adam Smith zde upozorňuje, že přesné stanovení daně, kterou má každý jednotlivec platit, je při zdaňování tak důležité, že ani velmi značná nerovnost není zdaleka tak velkým zlem jako sebemenší neurčitost“ (Fasora, O. 2009) Toto pravidlo se spíše týká podoby celého daňového systému, daňového řádu a současně i vymahatelnosti práva v daném státě. Samotná rovná daň, která ze své podstaty a podoby zjednodušuje pohled na to, kdo a kolik bude platit, jde tomuto pravidlu více naproti než složitější výpočty u klouzavé progresivní sazby s mnoha výjimkami.

Pohodlnost platby – *„každá daň by se měla vybírat tehdy a takovým způsobem, kdy a jak se to poplatníkovi nejlépe hodí. Jako příklad uvádí, že daň z renty z domů by měla být splatná právě tehdy, kdy se toto nájemné obvykle platí, nebo-li v době, kdy existuje největší pravděpodobnost, že daň má být z čeho zaplácena.“*

Nízké náklady výběru daně – *„každá daň by měla být promyšlena a propracována tak, aby obyvatelé platili co nejméně nad to, kolik ona daň skutečně přinese do rozpočtu. Adam Smith poukazuje na čtyři způsoby, kdy není předcházející zásada naplněna. Za první: velký počet úředníků, jejichž platy spotřebují největší část výnosu daně, a kteří si mohou přivydělávat tím, že budou daňovými subjekty ukládat ještě jakousi přirážku k dani. Za druhý: daň může bránit podnikání obyvatelstva a může obyvatelstvo odrazovat od toho, aby se věnovalo jistým druhům povolání, která by mohla zaměstnávat velmi mnoho lidí“ (Fasora, O. 2009) Nízké náklady na správu a výběr daní jdou ruku v ruce s daňovou jednoduchostí. Systém rovné daně se v původním návrhu opíral především o razantní zjednodušení, zrušení výjimek a stanovení jasných a jednoduchých pravidel. Ne všude však proběhla implementace rovné daně podle původního návrhu teoretické myšlenky rovné daně z počátku 80. let od ekonomů Stanfordské univerzity Roberta Halla a Alvina Rabushka, kteří svoji práci ve finální podobě zveřejnili v práci „The flat tax“ z roku 1985.*

3.4 Daňová spravedlnost

Daňová spravedlnost je nejednoznačný pojem a její jediná přesná interpretace zatím neexistuje. Pravděpodobně hlavním důvodem neexistence přesné interpretace je to, že tento pojem je velice citlivý a má mnoho způsobů i významů, jak ho použít. Velice také záleží na tom, kdo tento pojem použije. Spravedlnost je jeden z hlavních požadavků na daňový systém společně s efektivností. Proto je nezbytné si ho alespoň teoreticky vymezit. Opatrné a s ničím se nevylučující vymezení uvádí (Jaroslav Vaško 2000). V první řadě uvádí, že rozhodně nelze mluvit o absolutní spravedlnosti. Spíše jde o posuzování míry nerovnosti pro jednotlivé subjekty. Jako hranici spravedlnosti pak lze posuzovat okamžik, kdy určité zdanění pro určitý subjekt dospěje do stavu, že dojde k zjevné nerovnosti vůči subjektu jinému. Z důvodu množství pohledů, jak lze na daňovou spravedlnost pohlížet, je teoreticky možné daňovou spravedlnost vymezit spíše na principu *contradictio in adiecto*.

Jak uvádí již Aristotelés, spravedlnost je jedna z nejdůležitějších ctností vztahující se na druhé a nazývá jí také dobro pro druhé (Aristotelés, 1999). Z této formulace spravedlnosti se z daňového pohledu objeví s tím spojený pojem solidarita, který zjednodušeně znamená dobrovolnou soudržnost, soucítění a nelhostejnost k okolí. Významově se tím propojila spravedlnost se solidaritou, ale zároveň upřesnění pojmů znamená oddálení jejich používání s pojmem daň, protože daň rozhodně není dobrovolná a také neříká nic o soucítění a soudržnosti. Jak tedy formulovat spravedlnost v daních?

Jak uvádí (Šuster, 2005) *“spravedlnost ve formálním smyslu, tedy požadavek, aby s případy v relevantních rysech shodnými bylo zacházeno stejně a naopak, aby případy v relevantních rysech odlišné byly posuzovány odlišně (a to přiměřeně povaze a míře jejich odlišnosti)”*.

Jak už bylo řečeno, nejdůležitější požadavky na daňový systém jsou daňová spravedlnost a efektivnost výběru daní. Současně je důležité uvést rozbor, do jakého se můžou tyto dva požadavky dostat. Nejjednodušším a zároveň nejefektivnějším by byl daňový systém, který by obsahoval pouze jednu daň s jednou daňovou sazbou. Zde by pak ale vznikla otázka jakou daň vybrat, aby byla pro všechny spravedlivá. Pravděpodobně dalším vzniklým problémem by bylo, že za takovýchto podmínek by se vyplatilo pokusit se této dani

vyhnout a plánovaný daňový dopad by se tak stejně nenaplnil. Musí proto být daní více i za předpokladu, že se sníží efektivnost výběru. Nikdy také nemůžeme dosáhnout absolutní spravedlnosti, protože ta by byla vzhledem k náročnosti podmínek neefektivní a také neproveditelná. Pohledem na spravedlnost, coby obecný pojem, lze absolutní daňovou spravedlnost charakterizovat jako stav, kdy by bylo potřeba pečlivě zkoumat daně každého poplatníka zvlášť podle jeho příjmů, spotřeby a podobně následně srovnat se všemi ostatními a na základě toho určit, kdo bude kolik platit.

3.5 Princip spravedlnosti

Princip daňové spravedlnosti rozpracovalo již mnoho autorů. „*Tento princip řeší problematiku rozdělení daňové zátěže mezi jednotlivé poplatníky, hledá odpověď na otázku, v jaké relaci by se měli poplatníci podílet na nákladech veřejných rozpočtů.*“ (Široký, J. 2008) Všichni autoři uvádějí shodně dva přístupy ke spravedlnosti zdaňování a to princip daňové úhrady a princip zdanění podle užitku.

3.5.1 Princip daňové úhrady

První je princip platební schopnosti, nebo-li zdaňování dle schopnosti daňové úhrady. Tato zásada vychází z názoru, že čím je větší schopnost platit, tím víc by se mělo platit. Zjednodušeně řečeno čím více peněz poplatník vydělá, tím více by měl platit a naopak. Spravedlnost se v tomto principu hledá velmi těžko. K tomuto pojetí se také nabízí otázka o kolik více by měl platit ten, kdo má více a naopak. (Vančurová, A. 2008) Vzniká zde však ještě další, zásadnější otázka, která řeší, proč by ten, kdo má více měl platit více. Na to dosavadní literatura neodpovídá, ale vypovídá to o tom, proč se samotná spravedlivost v daních hledá velmi špatně. Dosavadní publikace také uvádějí, že se nemusí jednat o absolutní spravedlnost, ale že je nutné spíše daňovou spravedlnost brát jako relativní pojem (Musgrave, 1994). Ještě dále jde (Kůbátová, 2004), která odůvodnění spravedlnosti v progresivním zdanění vidí spíše v historickém vývoji pojetí daňové spravedlnosti, než aby se tam spravedlivost skutečně hledala.

Na tento princip je možno se podívat ještě ze dvou úhlů respektive ze dvou zásad. Zásady horizontální spravedlnosti a zásady vertikální spravedlnosti. Tyto ovšem pro udržení svého spravedlivého smyslu musí platit zároveň.

- **Zásada horizontální spravedlnosti**

Vyjadřuje, že dva poplatníci se stejnými platebními možnostmi budou platit i stejně vysokou daň. Problém však je, určit platební možnosti u jednotlivých poplatníků. Další nejasnosti vznikají při výběru, kde se poplatník bude zdaňovat, jestli to bude jeho důchod zdaněn důchodovou daní, nebo až jeho spotřeba zdaněna některou z nepřímých daní. Tyto nejasnosti nás zpět odkazují na propojenost celého daňového systému a nemožnost pohlížet na jednotlivé daně odděleně.

- **Zásada vertikální spravedlnosti**

Tato zásada navazuje na první zmiňovanou a jednoduše v ní pokračuje. Mají-li dva poplatníci od sebe navzájem různé důchody, měli by platit i jinak vysokou daň. Zdaňovací sazby poté určují, jestli rozdíl bude absolutní nebo i relativní. Správné aplikování této zásady se ale ukázalo jako nemožné. I po maximálním zjednodušení a zavedení teoretických podmínek z modelu marginálních užitků a měření stejných obětí, nedostaneme prokazatelně vhodný model zdaňování.

Princip zdanění podle schopnosti daňové úhrady vyžaduje rozdělení daňového břemene v souladu s ekonomickými možnostmi daňových poplatníků. Výhodný je v použití redistribuce, nevýhody jsou ale na straně potřeb státního rozpočtu na veřejné statky. Daně tedy jsou řešeny odděleně od skutečných potřeb státního rozpočtu na veřejné statky na rozdíl od principu užitku. (Musgrave, 1994)

3.5.2 Princip zdanění podle užitku

Podle této zásady zdaňování je spravedlivé, aby každý přispíval na veřejné výdaje právě takovou částí, která odpovídá užitku, jenž plyne ze spotřeby veřejných statků a transferů. (Široký, 2008). Jinak řečeno, aby to fungovalo podobně jako na trhu se soukromými statky. Právě rozdíly mezi trhem soukromých a veřejných statků jsou ale překážkou pro doslovnou aplikaci tohoto principu. Vzniká zde ale problém, jak měřit

užitek u veřejných statků a jakou za ně stanovit cenu, respektive daň. Konkrétně by to znamenalo, že při striktní aplikaci daně z užitku by se každý daňový poplatník zdaňoval podle svého ocenění užitku. V důsledku by to znamenalo nemožnost existence obecného předpisu pro daně, ale každému by musela být připravena daň na míru, protože preference lidí se různí (Musgrave, 1994). Druhý problém tohoto principu je jak, kromě úhrady veřejných statků ze kterých mají poplatníci daně užitek, zajistit plnění distribuční respektive redistribuční funkci daní. Výhodou zůstává vysoká ekvivalentnost tohoto způsobu a tím větší ochota daň platit. Princip zdanění podle užitku by tedy hledal uplatnění spíše než u daní z příjmu u jiných daní poplatkového charakteru a tam kde se veřejné statky nejvíce blíží trhu se soukromými statky. Příkladem mohou být poplatky za užívání dálnic, kde je použití principu podle užitku aplikovatelné.

3.6 Praktická daňová spravedlnost a optimální daňová spravedlnost

Předcházející kapitoly mapují daňovou spravedlnost z pohledu teorie. Dosavadní literatura nenašla jednoznačný a použitelný návod, jak zasadit spravedlnost do daňových systémů. Je to dáno charakterem veřejných financí, které jsou ze své podstaty nedobrovolné, tedy vynucené, bez návratové a bez ekvivalence. Po oproštění se od této charakteristiky a zaměření se na podstatu a na reálnou praxi, je možnost, že existuje způsob spravedlivých daní.

Podstatou daní z příjmu FO je zdaňování práce. Každý živnostník si svou práci určitým způsobem cení. Vzniká tedy hodnota práce. Zároveň má každý živnostník i svůj volný čas, který má také svoji hodnotu. V základu tedy existují dvě hodnoty, mezi kterými si živnostník vybírá. Hodnota práce a hodnota volného času. Živnostníka zajímá, kolik bude jeho hodnota za práci, respektive čistý zisk za určitou odvedenou práci. Rozhoduje se pak, když zvýší svůj vklad do práce, například bude víc pracovat, co se stane s jeho čistým ziskem. Rovněž ho zajímá, co se stane, když sníží svůj vklad do práce, co se tímto krokem pro něj změní. Jedná se o marginální změny, které jsou ovlivněny daňově-odvodovým zatížením. To je hlavní faktor ovlivňující motivaci k práci. Jedná se o určitou podobu substitučního efektu. Důchodový efekt samozřejmě také ovlivňuje tuto situaci – živnostníci mají potřebu zvyšovat poptávku po práci, protože čím vyšší jsou daně, tím více je důchodový efekt nutí pracovat, aby byla pokryta zdaněná část příjmu. (Kubátová, 2006) Tuto situaci popisuje jako „Poplatník se má hůře a pracuje více“ Někteří autoři uvádí ještě

efekt vnímání např. daňové sazby, což už je spíše otázka formy zdanění. V ČR je tímto způsoben za proporcionalní sazbou daně z příjmu 15% schovaný způsob, jakým se sestavuje základ daně. Například u zaměstnanců je v některých případech efektivní sazba vyšší, než státem stanovená 15% sazba. Efektivní zdanění je tedy vyšší než na první pohled vyplývá v porovnání se sazbami EU nízkou sazbou daně.

Druhou podstatou vnímání spravedlnosti je okolí živnostníka. Který vychází z prvního základního problému. Jedná se o podmínky spravedlnosti fungující v bezprostředním okolí a jak je zdanění vertikálně rozprostřeno mezi jednotlivé příjmové skupiny. Případně mezi jednotlivé druhy způsobů, kterými si lze daň z příjmu uplatnit. Jedná se o zaměstnance, OSVČ nebo formou dividend u společníka v PO.

3.6.1. Optimální způsob zdanění

Po analýze jednotlivých druhů sazby daně, rozebrání pojmu rovná daň a zmapování dosavadních poznatků o daňové spravedlnosti se tato práce pokusí diagnostikovat vhodné zdanění tak, aby co nejvíce vycházelo z výhod a nevýhod nalezených v předchozích kapitolách.

„Strukturou optimálních sazeb se zabýval v roce 1927 matematik Frank Ramsey. Vyšel z předpokladu, že optimální struktura zdanění by měla minimalizovat deformace v poptávce po různých druzích zboží. Optimální daňová struktura nedeformuje strukturu poptávky. Za takovýchto podmínek bude celková výše sazeb DPH a spotřebních daní nepřímo úměrná elasticitě poptávky po daném zboží. Luxusní zboží by tedy mělo být zdaněno méně než nezbytné zboží.“ (Kohout, 2010) Převedením této myšlenky na osobní důchodovou daň se uvedené deformace týkají nejvíce osob s vysokými příjmy, případně úspěšnějších lidí při progresivním zdanění, při rozdělení práce na luxusní a běžnou. Při dodržení logických předpokladů, že luxusní je méně nahraditelná a vzácnější, tím je poptávka po ní méně elastická. Po běžná práci je elastická poptávka, když někdo nechce vykonávat běžnou práci za určitý důchod, je lehce nahraditelný jiným, protože ta práce není specifická svými požadavky na ni. A zde nastává problém deformace luxusní práce. Tato práce, která posouvá společnost dále, je potlačována progresivním zdaněním a tím se stává pravým opakem Ramseyského předpokladu optimálních sazeb zdanění.

„Naskytá se otázka: jaká má být optimální struktura sazeb daní z příjmu, aby trh práce byl deformován co nejméně? Této otázce je věnována přelomová práce Jamese Mirrleese z roku 1971. Mirrlees, nositel Nobelovy ceny za ekonomii v roce 1996, dochází po matematicky dosti náročném odvozování k závěru, že optimální mezní sazba daně z příjmu by měla klesat s rostoucími schopnostmi pracovní síly. Ideální by tedy byla degresivní sazba daně z příjmu v závislosti na schopnostech. Jenže jak měřit schopnosti? V konečném důsledku je jedinou prakticky přijatelnou metodou jen výše mzdy.“ (Kohout, 2010).

Optimální by tedy byla degresivní sazba daně, která by končila až nulou u skupiny s nejvyššími příjmy. Tento nápad je ale těžko převeditelný do praxe, i když by pravděpodobně z dlouhodobého hlediska podpořil ekonomiku a tím i každého občana.

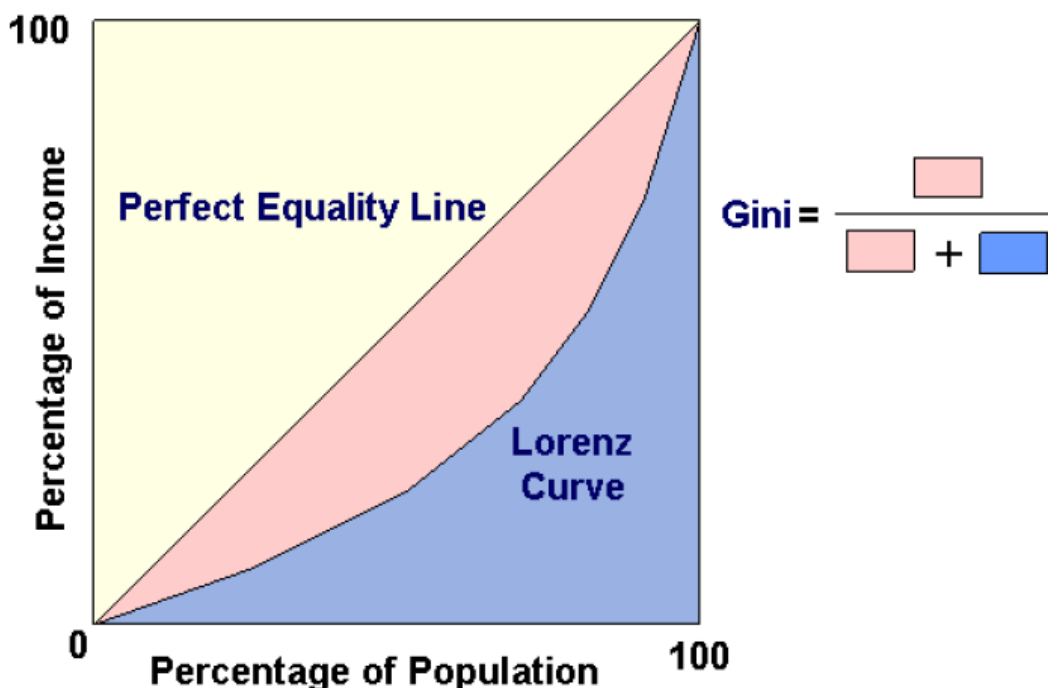
Rozhodně tedy lze vyloučit z ideálního řešení progresivní sazbu daně a to ze dvou hlavních důvodů. Její hlavní argument, že funguje jako vestavěný regulátor, nemusí platit vždy. A dále jsou zde její demotivační a tlumící účinky na úspěšné podnikatele. Zastánci progresivního zdanění argumentují vyššími příjmy do státního rozpočtu. V této skutečnosti ale figuruje mnoho proměnných. Zjednodušeně ale lze říci, že s ohledem na Lafferovu křivku záleží především na stanovení sazby daně. Neplatí pravidlo čím vyšší daňové sazby, tím vyšší příjmy do státního rozpočtu.

3.6.2 Redistribuce

Jeden z důležitých pojmů, který rozděluje jednotlivé druhy sazeb daní, je redistribuce příjmů a její míra. Redistribuce je brána a své místo v hospodaření státu má z důvodu údajné potřeby solidárnosti. Redistribuci by mohli dobrovolně provádět všichni, kteří mají na to prostředky, a tím by se skutečně jednalo o solidárnost, nebo-li soucítění s okolím. V případě státní redistribuce se jedná o povinnou formu redistribuce. V tomto případě se tedy už nejedná o solidárnost jednotlivých poplatníku s dostatkem prostředků, ale o solidárnost státu, který takto využívá peněz, které díky zákonům donutil poplatníky zaplatit. V praxi se řeší problém, jak zachovat určitou potřebnou míru redistribuce při dodržení spravedlnosti a jednoduchosti ve zdaňování důchodů.

Následující graf znázorňuje Lorenzova křivka a princip výpočtu Giniho koeficientu. Na ose X znázorňuje procento populace (Percentage of Population) a na ose Y je uvedeno procento příjmu ve společnosti (Percentage of Income). Křivka (Perfect Equality line) představuje situaci, kdy by měli všichni stejný příjem, nebo kdyby existovalo dokonalé přerozdělování tak, aby všichni měli stejný disponibilní příjem. K této variantě se blíží progresivní zdanění. Křivka (Lorenz Curve) představuje pravděpodobnější rozdělení ve společnosti, tedy při nedokonalém přerozdělování. A tyto dvě křivky pomáhají spočítat Giniho koeficient. Výpočet je znázorněn v grafu č. 2 (Lorenzova křivka a Giniho koeficient)

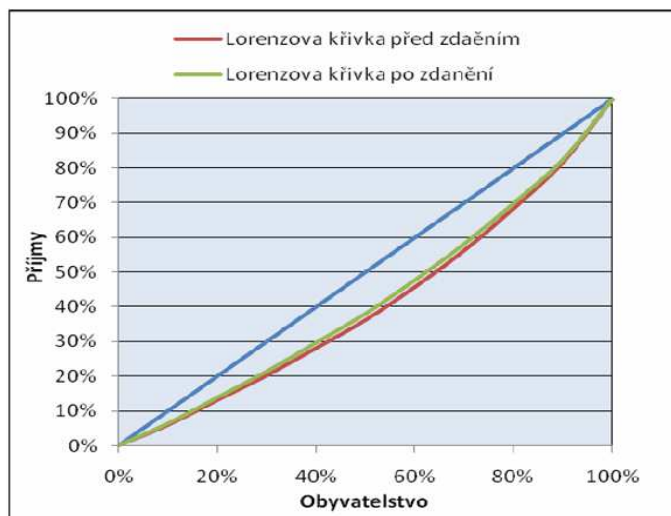
Graf č. 2 Lorenzova křivka a Giniho koeficient

Zdroj: (Mankiw, 1999)

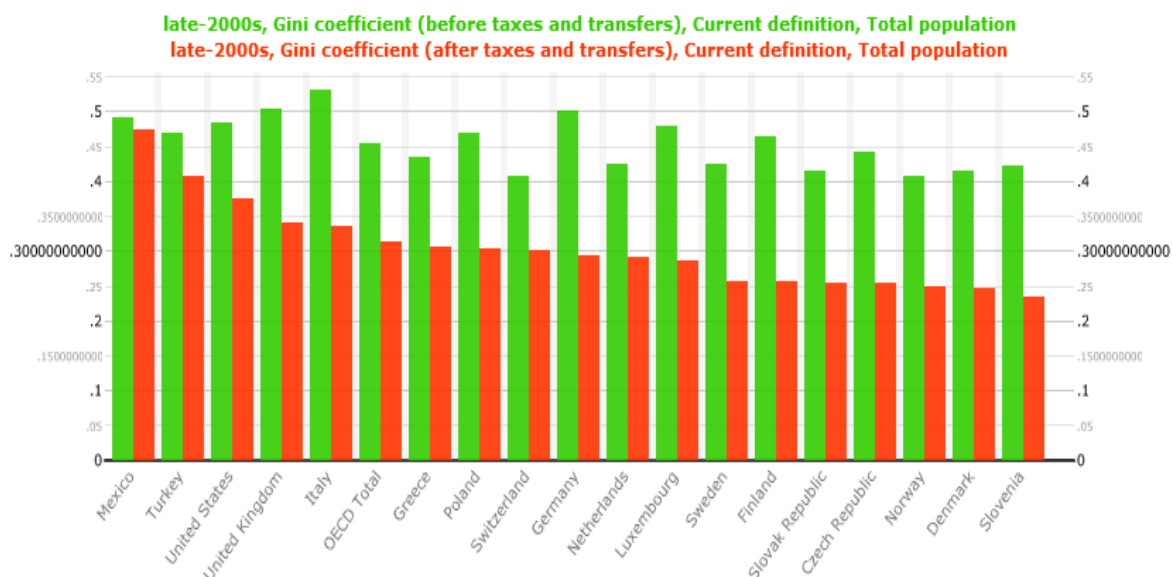
Giniho koeficient má výhodu ve snadné interpretaci, je vhodný pro jednoduché srovnávání míry přerozdělování a je nezávislý na velikosti ekonomik a i velikosti populace. (Kubátová 2006) Následující graf č. 3 (Lorenzova křivka a její změna po zdanění) názorně ukazuje, jak v roce 2008 rovná daň ovlivňuje Lorenzovu křivku a tím i Giniho koeficient.

Graf č. 3 Lorenzova křivka a její změna po zdanění v roce 2008

Zdroj: (Beldíková, 2010)

Graf č. 4 Porovnání GINIHO KOEFICIENTU před zdaněním a po zdanění v zemích OECD před zavedením lineární sazby daně v ČR

Zdroj: (Zpráva OECD, 2012)

Graf č.4 názorně představuje jak daně a transfery ovlivňují redistribuci. Před zavedením rovné sazby byl Giniho koeficient podobný například jako v Dánsku, které je známo jako sociální stát s progresivní a vysokou daní s příjmu FO.

4. Praktická část

Jak už bylo naznačeno, je velice složité hledat spravedlnost v daních. Něco pro někoho může být spravedlivé a pro druhého naopak. Když se k tomu připočte, že jeden z dalších hlavních požadavků na daně je jednoduchost, dostáváme se do slepé uličky. Vzhledem k tomu, že daňový systém České republiky funguje a je určen pro území České republiky a pro nejen všechny její občany, nebylo by tedy přínosné hledat v tomto abstraktním prostoru důkaz o spravedlnosti či naopak.

Způsob, jak tuto situaci řešit a pokusit se najít alespoň nějaké konkrétní poznatky o tom co je a není spravedlivé a jak moc je to či ono spravedlivé, je vybrání si konkrétního daňového subjektu a porovnat podmínky na něj nastavené s podmínkami, které by mu byly nastaveny v jiném srovnatelném daňovém systému. Toto srovnání by nám mohlo pomoci, na základě konkrétních zjištění, s nalezením jak moc jsou daně z příjmu fyzických osob v České republice spravedlivé a jednoduché, nebo kde je možné systém vylepšit k větší obecné spravedlnosti za zachování přijatelné složitosti.

Pro tuto diplomovou práci byla vybrána konkrétní fyzická osoba reálného podnikajícího živnostníka. Na rozdíl od zaměstnanců má podnikatel širší možnosti optimalizovat si daně a ostatní odvody. Má také větší přímý vliv na to, kolik si může vydělat a také na to, kolik ho to bude stát, aby si mohl tolik vydělat. Na rozdíl od zaměstnance, který tuto možnost má jen nepřímou, omezenou zaměstnavatelem a případně trhem práce, kde se může pohybovat a vybírat si. Tedy v praxi to znamená, že podle měnících se podmínek v daňovém systému a v zákoně o sociálním a zdravotním pojištění dokáže podnikající osoba flexibilněji reagovat a může tedy částečně přizpůsobovat své náklady a výnosy. Což je pro toto srovnávání daňové spravedlnosti velice důležité, protože ve spravedlnosti jde o to, jestli se živnostníkovi vyplatí podnikat, případně jak moc. Z tohoto už částečně vyplývá, že spravedlivé by bylo, aby podnikatel mohl podnikat bez omezení a jak jen nejlíp může, a nikoliv opačně, aby byl za vyšší příjmy a nižší výdaje postihnut nespravedlivě vyššími daněmi a odvody.

4.1 Reálný živnostník – Pan podnikatel

Pro tuto diplomovou práci a aplikaci našeho modelového příkladu, na kterém je možné zjistit potřebné závěry týkající se daňové spravedlnosti a výhody a nevýhody aplikace rovné daně, je vybrána osoba, od níž jsou k dispozici informace o příjmech, výdajích a dalších potřebných datech. Důležité také je, aby tyto informace existovaly a byly k dispozici za dosti dlouhé časové období a tím aby se mohla zvýšit vypovídající schopnost dosažených závěrů. Tato osoba nebyla nikterak upravována, ani údaje o podnikání s tím, aby byla zachována reálná hodnota tohoto modelového příkladu. Vychází se i z jeho reálných daňových priznání, reálných přehledů plateb pojistného na sociální pojištění a reálných přehledů plateb pojistného na zdravotní pojištění. Protože v některých letech byly výdaje vyšší než příjmy a vznikala tak ztráta, může to zkreslovat ukázkou účinnosti daňových zákonů a zákonů o odvodech, které se v jednotlivých letech mění. Zachovává to ale tímto potřebnou životní realitu a zhodnocuje to vypovídající schopnost, která je založena na pravdivých údajích.

Jedná se živnostníka provozujícího živnost řemeslnou, konkrétně oprava silničních vozidel. V dalším textu bude pro jednoduchost a pro zpřehlednění nazýván jako Pan podnikatel. Podniká právě od roku 2004. Provozuje menší autoservis v Praze. Nemá žádné zaměstnance. Má již dospělou dceru a syna. Je rozvedený. Z tohoto důvodu neuplatňuje slevu na dani ani na děti ani na manželku. Nemá žádné spolupracující osoby. Mezi jeho hlavní příjmy patří příjmy za opravy automobilů a pojistné plnění od pojišťoven při opravách automobilů poškozených vozidlem pojištěným. Mezi jeho stěžejní výdaje patří nákup materiálu, respektive náhradních dílů na opravované vozy a režie, kde nejvýraznější položkou je nájem prostor. Konkrétní hodnoty v jednotlivých letech jsou uvedeny v modelovém příkladu, kde jsou dále použity pro požadované srovnání.

4.2 Fiktivní živnostník – Efektivnější Podnikatel

Z důvodu vysoké vypovídající schopnosti modelového příkladu je porovnáváno období od roku 2004 do roku 2011. Aby měl modelový příklad kvalitní podklady pro syntézu i z hlediska zkoumané daňové spravedlnosti a účinků rovné daně je reálný živnostník nazvaný Pan podnikatel doplněn fiktivním živnostníkem. Přesněji se jedná o efektivnějšího podnikatele. A to z důvodu právě zkoumané spravedlnosti. Tento efektivnější podnikatel

vychází právě z reálného Pana podnikatele s tím, že mu byly navýšeny výdaje o 10% a příjmy o 25%. Znamená to tedy vyšší rozdíl mezi příjmy a výdaji při kladném hospodářském výsledku a zbavení se ztráty v případech, kdy výdaje byly vyšší. Modelový příklad zkoumá reálného podnikatele a fiktivního podnikatele, který vychází z reálného, ale efektivnějšího podnikatele. Efektivnější varianta je do modelového příkladu zvolena pro zkoumání hledaných odlišností. Modelový příklad by měl ukázat, v jakých podmínkách by se pohyboval reálný Pan podnikatel, kdyby byl úspěšnější, efektivnější a celkově více by obětoval sebe do své vlastní živnosti. V práci tak tímto vznikne prostor pro alespoň částečně praktické hledání spravedlnosti a posouzení vlivů rovné daně na různé příjmové skupiny OSVČ.

4.3 Aplikace na slovenský daňový systém

Pro nalezení většího množství informací ohledně způsobu zdaňování a vyšší vypovídací schopnost by bylo vhodné porovnat zkoumanou OSVČ v podmínkách jiného daňového systému. Ve Slovenské republice byla rovná daň zavedena v roce 2004 při daňové reformě. Většina zákonů týkajících se daní a odvodů je podobná. V České republice byla rovná daň z příjmu zavedena až v roce 2008, čímž vzniká příležitost jak účinnosti jednotlivých reforem porovnat a jak porovnat období v ČR před reformou s obdobím v SR po reformě. Proto v modelovém příkladu je srovnávána původní reálná OSVČ a její efektivnější podoba v českém daňovém prostředí a současně podrobeny obě podoby slovenským zákonům. To vše od roku 2004 až do roku 2011, čímž by měla být zajištěna široká a věrohodná vypovídací hodnota.

4.4 Modelový příklad

4.4.1 Pan Podnikatel

Na prvním místě uvádím část příkladu, ze které postupně vycházejí další výše popsané části. Jedná se o reálná data Pana podnikatele, která skutečně existují a byly podle nich skutečně zaplacený daně, sociální a zdravotní pojištění. Tabulka zobrazuje období od roku 2004 do konce roku 2011. Jsou zde uvedeny skutečně dosažené příjmy a výdaje v daném období.

Dále je zde uveden rozdíl obou hodnot, tedy výsledek hospodaření před zaplacením daní a obou pojištění.

Tabulka č. 3 Reálný podnikatel vypočtené hodnoty za období 2004 - 2011

Rok	Příjmy	Výdaje	HV	Daň	Sociální	Zdravotní	Odvody	Zisk
2004	1 486 659 Kč	1 210 914 Kč	275 745 Kč	37 720 Kč	30 050 Kč	13 705 Kč	81 475 Kč	194 270 Kč
2005	1 439 476 Kč	1 560 220 Kč	-120 744 Kč	10 380 Kč	14 294 Kč	13 706 Kč	38 380 Kč	-159 124 Kč
2006	2 389 719 Kč	2 085 716 Kč	304 003 Kč	19 124 Kč	44 993 Kč	20 521 Kč	84 638 Kč	219 365 Kč
2007	3 155 428 Kč	2 949 036 Kč	206 392 Kč	23 513 Kč	30 546 Kč	16 313 Kč	70 372 Kč	136 020 Kč
2008	1 914 151 Kč	2 164 572 Kč	-250 421 Kč	0 Kč	19 146 Kč	17 464 Kč	36 610 Kč	-287 031 Kč
2009	1 761 603 Kč	1 700 893 Kč	60 710 Kč	0 Kč	20 636 Kč	19 080 Kč	39 716 Kč	20 994 Kč
2010	1 338 559 Kč	1 221 690 Kč	116 869 Kč	0 Kč	20 772 Kč	19 205 Kč	39 977 Kč	76 892 Kč
2011	1 465 512 Kč	1 278 812 Kč	186 700 Kč	4 365 Kč	27 259 Kč	20 040 Kč	51 664 Kč	135 036 Kč

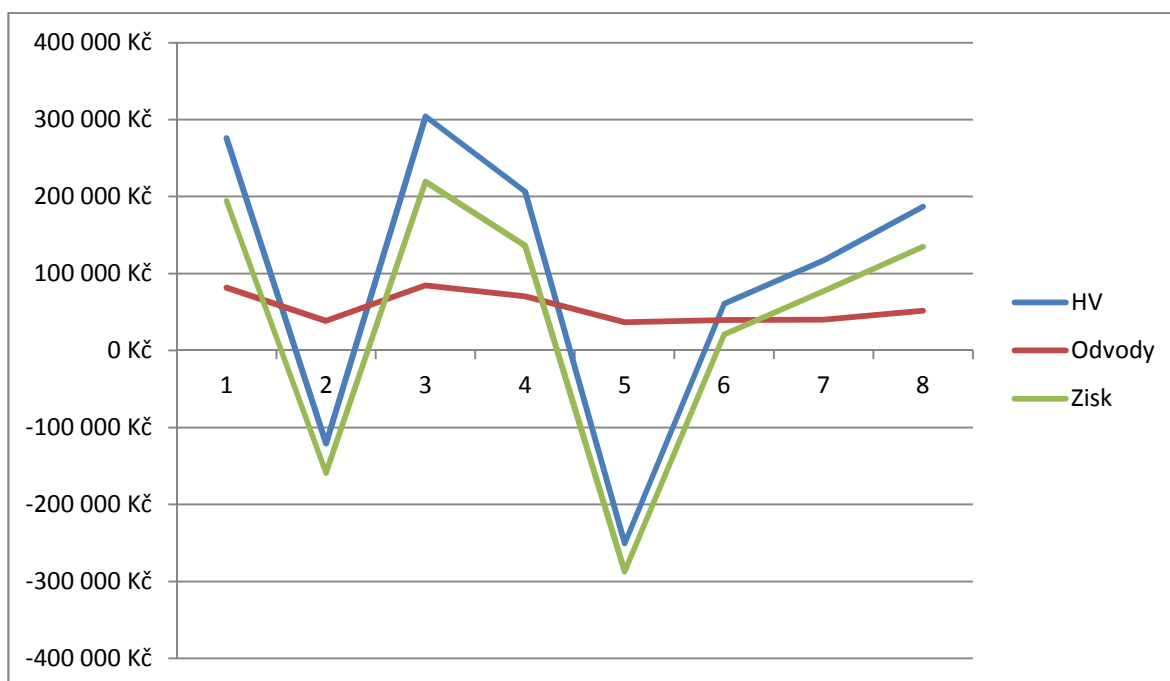
Zdroj: vlastní výpočet

Sloupec pojmenovaný Daň znázorňuje skutečně zaplacenou daň z příjmu FO. Následují sloupce se sociálním a zdravotním pojištěním, které svou povahou jsou blízké daním. Z tohoto důvodu je dále uveden i sloupec, kde jsou pojištění i daně sečteny, jedná se o sloupec Odvody. Tedy odvody státu na zdravotním, sociálním pojištění a daně. Pro nalezení vlivů na Pana podnikatele je zde poslední sloupeček Zisk, uvádějící HV po zaplacení všech odvodů a daní.

Tabulka zachycuje aplikovanou veškerou legislativu, které OSVČ v ČR podléhá. Jedná se o způsob určení daňového HV. Obsahuje měnící se vývoj sazby daně a stanovení výšky základu pro výpočet pojištění, způsob a možnosti uplatňování daňové ztráty. Připočte-li se k tomu reálný a nerovnoměrný vývoj příjmu a výdajů vzniká tabulka, ze které se nedají vyčíst obecné zákonitosti o vlivu odvodové legislativy na spravedlnost.

Následující graf pomáhá se zobrazením vztahu mezi HV, odvody a daní z něj zaplacených a zbylého zisku. Z grafu lze tedy vyčíst zajímavou situaci. Zisk téměř koreluje s HV a odvody nejsou velikostí zisků nebo ztrát výrazně ovlivňovány.

Graf č. 4 Závislost celkových odvodů na výši HV a výsledného čistého příjmu 2004 - 2011

Zdroj: vlastní práce

Tento stav je především způsoben 3 hlavními důvody.

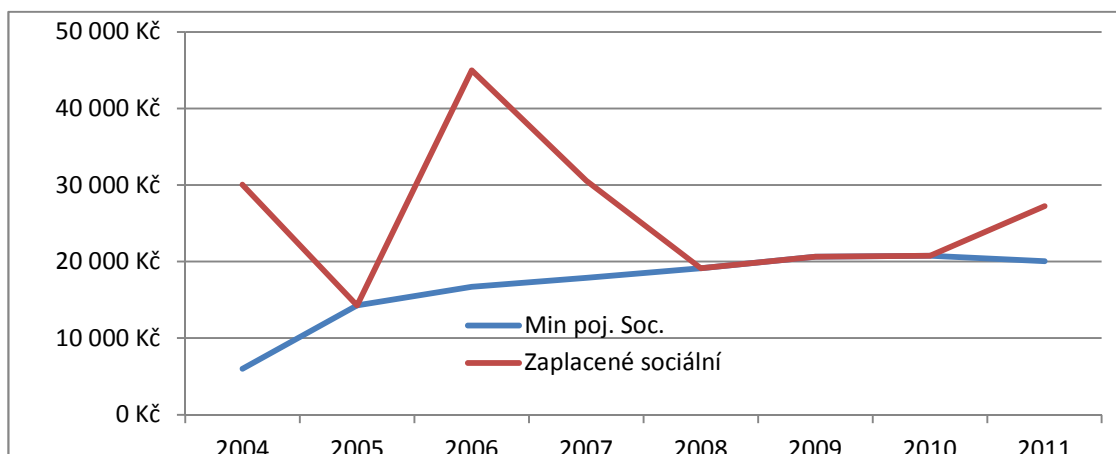
1. Daň z příjmu tvoří výrazně menší podíl na celkových odvodech nežli sociální a zdravotní pojištění. Tyto druhy pojištění mají proporcionální sazbu na rozdíl od daně z příjmu, kde se do roku 2008 jednalo o progresivní způsob zdanění.

2. Sociální a zdravotní pojištění mají své stropy a svá dna, tudíž při základu větším než je daný strop pojištění zůstává stejné. Naopak při malém či záporném výsledku hospodaření se musí určitá částka z minimálního základu stejně zaplatit. Snižuje se tím závislost výše odvodů na VH a tím i Zisk je méně tímto ovlivněn.
3. Posledním důvodem jsou opatření typu uplatňování ztráty z minulých let. Dochází tím k dalšímu snížení vztahu mezi HV a celkovými odvody. Podobný vliv mají i nezdanitelné části základu daně a daňové slevy, které určitý kus HV useknou a neberou na něj zřetel.

Z těchto tří důvodů se může zdát, že graf zobrazuje výši odvodů odvozenou z úplně jiných dat než je základ daně spočítaný na základě rozdílu příjmů a výdajů uvedených v Tabulce č. 3.

Jak podstatné jsou dolní a horní hranice ukazují následující dva grafy č. 5 a 6. Tam, kde se křivka zaplaceného pojistného dotýká, nebo i kopíruje křivku minimálního pojistného, nastává situace, kde pojistné není vypočteno z vyměřovacího základu, ale ze zákonem stanoveného minimálního vyměřovacího základu. Tento základ se každý rok mění. Jeho roční hodnota je dána jako 12násobek poloviny průměrné národní mzdy dva roky předcházející období, za které je pojistné placeno.

Graf č. 5 Ovlivnění minimálních plateb na sociální pojištění minimálními odvody

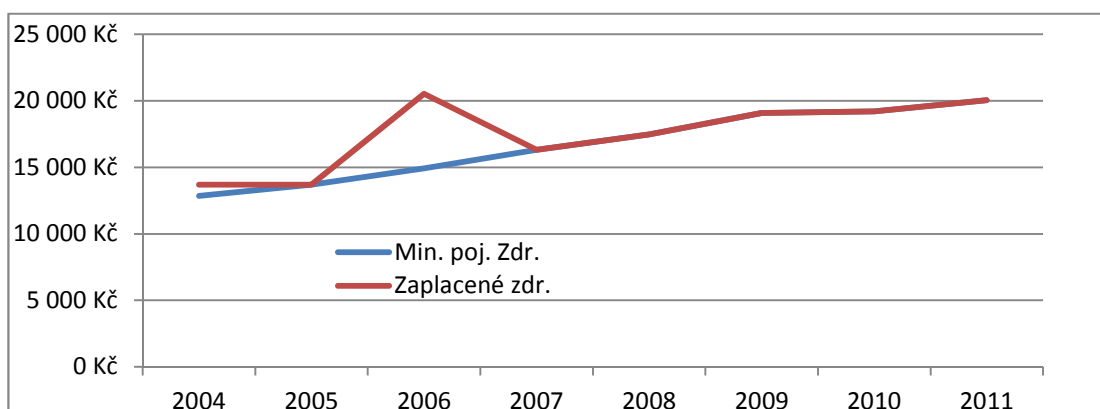

Zdroj: vlastní práce

První z grafů, graf č. 5 zobrazuje roky, kde minimální vyměřovací základ ohraničil základ, který by podle jinak běžného výpočtu byl nižší, či nulový. Jedná se o sociální pojištění, které zaujímá velký podíl z částky zaplacenou podnikatelem každý rok na všech odvodech dohromady. Tato příčina výrazně ovlivňuje vztah mezi výškou HV a celkovou částkou zaplacenou na všech odvodech.

Druhý z grafů, graf č. 6 znázorňuje tu samou situaci, ale u zdravotního pojištění.

Graf č. 6 Ovlivnění minimálních plateb na zdravotní pojištění minimálními odvody

Zdroj: vlastní práce

Předchozí dva grafy vycházejí z následující tabulky č. 4. V ní jsou vypočítány částky odvedené na sociálním a zdravotním pojištění, přičemž jsou doplněny o hodnoty minimálních vyměřovacích základů obou pojištění a dále z nich vypočtené minimální pojistné. Tam, kde státem stanovené minimální vyměřovací základy převyšují skutečný základ daně, byly použity částky minimálního pojistného a jsou to ty roky, kde křivka zaplaceného pojistného kopíruje nebo se střetává s křivkou minimálního pojistného.

Tabulka č. 4 Přehled využití minimálních odvodů v letech 2004 - 2011

Rok	Min. VZ zdr.	Min. poj. Zdr.	Zaplacené zdr.	Min VZ. Soc	Min poj. Soc.	Zaplacené soc.
2004	95 142 Kč	12 845 Kč	13 705 Kč	20 208 Kč	5 982 Kč	30 050 Kč
2005	101 520 Kč	13 706 Kč	13 706 Kč	48 211 Kč	14 294 Kč	14 294 Kč
2006	110 607 Kč	14 932 Kč	20 521 Kč	56 508 Kč	16 727 Kč	44 993 Kč
2007	120 834 Kč	16 313 Kč	16 313 Kč	60 420 Kč	17 885 Kč	30 546 Kč
2008	129 360 Kč	17 464 Kč	17 464 Kč	64 680 Kč	19 146 Kč	19 146 Kč
2009	141 330 Kč	19 080 Kč	19 080 Kč	70 685 Kč	20 636 Kč	20 636 Kč
2010	142 254 Kč	19 205 Kč	19 205 Kč	71 136 Kč	20 772 Kč	20 772 Kč
2011	148 440 Kč	20 040 Kč	20 040 Kč	74 220 Kč	20 040 Kč	27 259 Kč

Zdroj: vlastní výpočet

Tam, kde jsou buňky zvýrazněné, dochází k situaci výše popsané. Vypočítaný vyměřovací základ byl nižší než minimální zákonem stanovený a tedy jím nahrazený. Rozdílnost minimálních VZ u zdravotního a sociálního pojištění způsobila, že k nahrazování nedocházelo u obou pojištění zcela stejně.

Výše pojistného závisí kromě výše sazby i na výši způsobu stanovení VZ. Ten se na rozdíl od sazby pojistného měnil významněji. V roce 2004 to bylo 40% ze základu daně

následující rok 45%, v roce 2006 a následující roky již 50%. Toto je důležité při zohledňování průběhu křivky zaplaceného pojistného ve sledovaném období.

4.4.2 Efektivnější verze podnikatele

V následující tabulce jsou stejným způsobem uvedené hodnoty pro mnou označeného Efektivnějšího podnikatele. Změna se týká příjmů a výdajů, které byly navýšeny o 25 a 10 procent. Z toho se dále vyvíjejí i ostatní hodnoty v tabulce, vypočítané právě na základě rozdílu příjmů a výdajů.

Tabulka č. 5 Vypočtené hodnoty pro efektivnější verzi reálného podnikatele 2004 - 2011

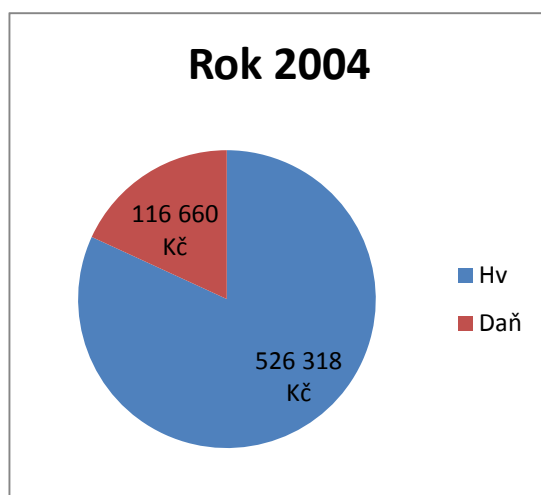
Rok	Příjmy	Výdaje	HV	Daň	Sociální	Zdravotní	Odvody	Zisk
2004	1 858 324 Kč	1 332 005 Kč	526 318 Kč	116 660 Kč	62 317 Kč	28 422 Kč	207 399 Kč	318 919 Kč
2005	1 799 345 Kč	1 716 242 Kč	83 103 Kč	10 380 Kč	14 294 Kč	13 706 Kč	38 380 Kč	44 723 Kč
2006	2 987 149 Kč	2 294 288 Kč	692 861 Kč	169 724 Kč	102 544 Kč	46 769 Kč	319 037 Kč	373 824 Kč
2007	3 944 285 Kč	3 243 940 Kč	700 345 Kč	172 124 Kč	103 652 Kč	47 274 Kč	323 050 Kč	377 295 Kč
2008	2 392 689 Kč	2 381 029 Kč	11 660 Kč	0 Kč	19 146 Kč	17 464 Kč	36 610 Kč	-24 950 Kč
2009	2 202 004 Kč	1 870 982 Kč	331 021 Kč	24 810 Kč	48 330 Kč	22 344 Kč	95 484 Kč	235 537 Kč
2010	1 673 199 Kč	1 343 859 Kč	329 340 Kč	24 555 Kč	48 084 Kč	22 231 Kč	94 870 Kč	234 470 Kč
2011	1 831 890 Kč	1 406 693 Kč	425 197 Kč	40 125 Kč	62 079 Kč	28 701 Kč	130 905 Kč	294 292 Kč

Zdroj: vlastní výpočet

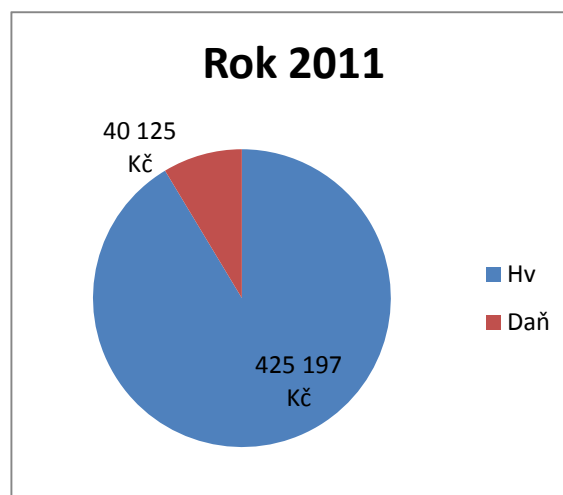
Zefektivnění původní OSVČ se HV dostal ve všech zkoumaných letech do kladných hodnot. Výrazně s tím se zvýšily i částky odváděné státu, a to především na daních. Na první pohled z tabulky č. 2 vyplývá nejednotnost v určování velikosti odváděné daně vzhledem k výši HV v jednotlivých letech. Nejednotnost je zapříčiněna změnami v dani z příjmu FO a to především největší změnou tohoto charakteru tedy daňovou reformou v roce 2008 v ČR. Jako příklad je zde uvedeno následující srovnání roku 2004 a 2011.

V roce 2004 je na rozdíl od roku 2011 vyšší HV o 24%, kdežto odvedená daň je vyšší o 191%. Tento výrazný rozdíl znázorňují následující dva výsečové grafy č. 7 a č. 8.

Graf č. 7 Podíl daně na HV v roce 2004

Graf č. 8 Podíl daně na HV v roce 2011

Zdroj: vlastní výpočet

Na první pohled je jasné, že z hospodářského výsledku, který podnikatel utržil, musí v roce 2004 zaplatit daleko větší poměrnou část než v roce 2011. Tento rozdíl lze lépe demonstrovat na procentovém podílu odvedených daní z celkového HV. Tedy reálná efektivní sazba daně je 22% v roce 2004 a v roce 2011 pouze 9%. Způsobeno je to přeměnou méně výrazné odečitatelné položky od základu daně v roce 2004 na více účinnou vyšší slevu na dani v roce 2011. Samozřejmě také přechodem od pásem progresivního zdanění na jednu sazbu daně. Tato situace tedy naznačuje, že pravidla byla posouvána směrem k podpoře živnostníků. Zároveň i k podpoře vzhledem k zaměstnancům, kde by za stejných podmínek byla efektivní sazba 13,5%. Je to dáno především odlišným způsobem stanovení daňového základu. V České republice je způsob stanovení daňového základu odlišný od všech ostatních v Evropě. Jako jediná země má ČR skutečnou maximální sazbu daně vyšší, než zákonnou maximální sazbu daně, tedy 15%. Ve výsledku to znamená, že ačkoliv je v ČR stanovena nižší sazba daně z příjmu FO, než sazbu 19% v SR, může dojít k situaci, kdy skutečná sazba daně bude v ČR větší nežli skutečná na Slovensku, což vyplývá právě ze způsobu stanovení základu daně.

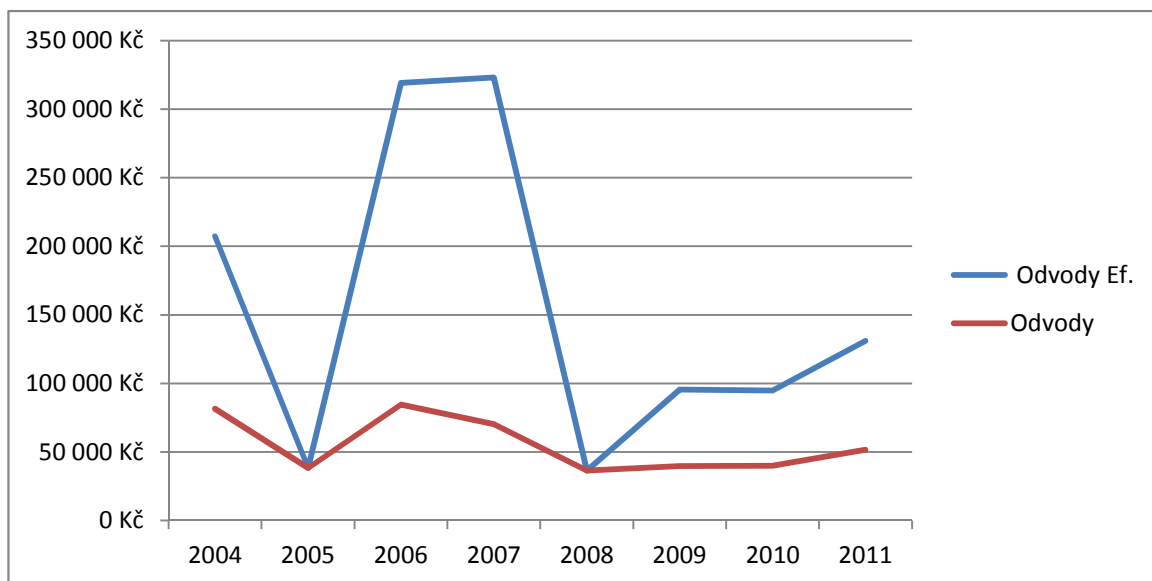
Porovnání a nalezení odlišností mezi Panem podnikatelem a Efektivnějším podnikatelem znázorňují následující dva grafy. Současně poskytují názornou tendenci jevů na obě OSVČ působící. V grafu č. 9 je dokázaná zákonitost, že při zvýšení příjmů a zároveň menším zvýšení výdajů se zvýší HV, ale průběh křivky zůstane téměř nezměněný.

Graf č. 9 Průběh HV u reálného a Efektivního podnikatele v letech 2004 -2011

Zdroj: vlastní práce

Graf č. 10 Průběhy celkových odvodů u reálného a efektivnějšího podnikatele 2004 - 2011

Zdroj: vlastní práce

Graf č. 10 promítá výši odvodů od obou verzí podnikatele. Dochází zde k významné odchylce křivky Odvodů efektivnějšího podnikatele od křivky podnikatele s nižším HV.

Při analogii průběhu křivky s legislativou platící v jednotlivých letech v ČR je vysvětlení možné ze tří následujících příčin.

1. Mezi lety 2005 a 2008 kde dosahoval HV u obou podnikatelů nejvyšších hodnot, se také nejvíce projevilo progresivní zdanění. Progresivní zdanění se logicky projevuje více tam, kde jsou vyšší HV. Proto tedy výraznější vzestup křivky u odvodů Efektivnějšího podnikatele, kde odvedená daň tvořila již významnější část na celkových odvodech oproti původní reálné verzi podnikatele.
2. V bodech roku 2005 a 2008 byly dosahovány nejmenší rozdíly příjmů a výdajů a u Pana podnikatele docházelo dokonce i ke ztrátě. To zapříčinilo stejnou částku u odvodů i zaplacených daní u obou podnikatelů a tím zároveň výraznějšího rozdílu mezi HV. Podle zákonů pro výpočet daní a odvodů v roce 2005 totiž díky

minimálním základům pro pojištění a minimálnímu daňovému základu nastala situace, kdy podnikatel, ačkoliv je ve ztrátě, na nule nebo v nepatrném zisku, vždy platí stejné pojistné i daň. I když v roce 2008 již minimální základ daně neexistoval, oba se sešli v tomto roce na stejném bodu 0 Kč.

- Počátkem roku 2008 začala být situace u obou podnikatelů podobnější a průběh křivek HV a Odvodů mezi sebou nabral určitou závislost. Křivky nabraly podobný trend. U Pana podnikatele celkové odvody méně výrazně kopírují HV. Způsobené je to nulovou nebo symbolicky stanovenou daní. Nulový odvod daně byl zapříčiněn slevou na dani, která zcela pokryla vypočtenou daň.

Není to ale jen sazba daně a sazba u pojistného, co způsobuje rozdíly. Podstatné je také způsob určování základů pro obě veličiny ale i případné slevy na dani. Tyto nástroje totiž výrazně ovlivňují výši daní a to zcela jiným způsobem než sazba daně. Po aplikování těchto hodnot se i reálná, tedy skutečná, sazba na daň z příjmu mění na odlišné číslo oproti sazbě z daně příjmu pro FO stanovené zákonem. Následující tabulka č. 6 uvádí, kdy a jak byla daňová povinnost ovlivněna těmito nástroji.

Tabulka č. 6 Přehled odečitatelných položek a slev na dani v letech 2004 – 2011 ČR

Rok	Snižování daně	Způsob
2004	38 040 Kč	Odečitatelná položka
2005	38 040 Kč	Odečitatelná položka
2006	7 200 Kč	Sleva na dani
2007	7 200 Kč	Sleva na dani
2008	24 840 Kč	Sleva na dani
2009	24 840 Kč	Sleva na dani
2010	24 840 Kč	Sleva na dani
2011	23 640 Kč	Sleva na dani

Zdroj: vlastní práce

Hodnoty zaplacených daní u méně efektivního podnikatele jsou tedy nejvíce ovlivněny tímto nástrojem. Když se k tomu přidá zrušení minimálního základu daně v roce 2008, jsou tím vysvětleny nulové, nebo mizivé hodnoty v políčkách Daně v tabulce č. 3. Důvodem radikálního zvýšení slevy na dani v roce 2008 byl právě přechod na jednu sazbu daně z původních několika v progresivním zdanění. Jelikož nejnižší sazba daně do té doby byla 12%, zákon se snažil o jakési úlevy pro poplatníky, kteří pod 12% pásmo před rokem 2008 spadali. Tím se systém rovné daně trochu odklonil od původní koncepce rovné daně podle Hall Rabushkova, která původně navrhovala určité nezdanitelné minimum. Dopad slevy je však podobný.

Z těchto tří důvodů je křivka celkových odvodů v prvním případě méně flexibilní vzhledem ke křivce HV a to díky rozdílu obou křivek celkových odvodů obou podnikatelů. Jejich znázornění v grafu a následném porovnání s průběhy křivek HV názorně vyjádřilo, jak legislativa působí na čisté příjmy podnikatelů obecně. Také je zde vyjádřeno jak daňová a odvodová politika státu funguje v praxi. V následující kapitole budou tyto poznatky dále konfrontovány se slovenskou praxí. Další praktické příklady poodhalí, jak daňová teorie působí na praxi a spravedlnost v podnikání.

4.4.3 Podrobení slovenské právní úpravě

Pro nalezení známek spravedlnosti v daňovém systému ČR a jejich následné vyhodnocení je na místě zajistit širší pohled na cíl práce. Jedna z možností je při zachování stejných podmínek podrobit modelový příklad i jinému daňovému systému. Nejoptimálnější volbou je Slovenská republika nejen vzhledem k její geografické blízkosti, ale i z důvodů aplikace rovné daně v roce 2004 v jejich daňových zákonech.

Po prvotní analýze daňového systému ve Slovenské republice, konkrétně Zákona o dani z příjmu, *Zákona o sociálním pojištění a Zákona o veřejném zdravotním pojištění*, ve všech zkoumaných letech bylo toto následně aplikováno na praktickém příkladu, který zajistí výstupy pro potřebnou syntézu zjištěných informací z obou částí modelového případu.

4.4.4 Reálný podnikatel – Slovensko

Následující tabulka č. 7 zobrazuje Pana podnikatele z první části modelového případu, ale s aplikací slovenských zákonů. Částky byly převedeny na slovenské koruny a od roku 2009

na Eura. Podle slovenské legislativy byly vypočteny odvedené daně, pojistné a následně i zbylý zisk stejně jako v předešlých fázích příkladu. Stejným kurzem byly měny převedeny zpět pro smysluplnější srovnání s Českou republikou. Kurz byl použit podle kursovního lístku ČNB vždy k 31. 3. v každém roce. Tedy ke dni povinnosti odevzdání daňového přiznání. Jelikož částky byly převedeny zpět na české koruny ve stejném kurzu, není ani výše kurzu zásadně důležitá pro potřeby příkladu. Zásadní je aplikování slovenské legislativy a podle ní vypočtení správných částek, které jsou uvedeny v následující tabulce č. 7.

Tabulka č. 7 Výpočty pro reálného podnikatele v SR v letech 2004 - 2011

Rok	Příjmy	Výdaje	HV	Daň	Sociální	Zdravotní	Odvody	Zisk
2004	1 486 659 Kč	1 210 914 Kč	275 745 Kč	40 499 Kč	45 705 Kč	19 302 Kč	105 506 Kč	170 239 Kč
2005	1 439 476 Kč	1 560 220 Kč	-120 744 Kč	0 Kč	20 858 Kč	8 809 Kč	29 666 Kč	-150 410 Kč
2006	2 389 719 Kč	2 085 716 Kč	304 003 Kč	38 198 Kč	50 388 Kč	19 888 Kč	108 475 Kč	195 528 Kč
2007	3 155 428 Kč	2 949 036 Kč	206 392 Kč	20 473 Kč	34 209 Kč	13 502 Kč	68 185 Kč	138 207 Kč
2008	1 914 151 Kč	2 164 572 Kč	-250 421 Kč	0 Kč	27 360 Kč	12 299 Kč	39 659 Kč	-290 080 Kč
2009	1 761 603 Kč	1 700 893 Kč	60 710 Kč	0 Kč	28 079 Kč	12 618 Kč	40 697 Kč	20 013 Kč
2010	1 338 559 Kč	1 221 690 Kč	116 869 Kč	0 Kč	28 204 Kč	12 677 Kč	40 881 Kč	75 988 Kč
2011	1 465 512 Kč	1 278 812 Kč	186 700 Kč	18 751 Kč	32 372 Kč	13 671 Kč	64 794 Kč	121 906 Kč

Zdroj: vlastní výpočet

Tabulka je tedy velice podobná původní reálné v české variantě. Všechny rozdíly jsou dány odlišnou legislativou. Především sazbou daně, způsobem stanovení daňové povinnosti, způsobem stanovení základu pro pojištění, hodnotou hranic maximálních a minimálních částek pojistného, způsobem uplatnění ztráty z minulých let a celkovým postavením SZČO ve slovenském daňovém systému. Nejvýznamnější rozdíly jsou nalezeny a popsány níže. Identifikované rozdíly jsou podrobeny konfrontaci s českými výpočty.

4.4.5 Nejvýznamnější rozdíly mezi ČR a SR z pohledu podnikající FO

1. Nejpodstatnější rozdíl z hlediska daní je na první pohled daňová sazba. Na Slovensku je od roku 2004 jedna sazba daně 19%. V České republice je proporcionální zdanění až od roku 2008, kdy bylo nahrazeno za progresivní sazby rozdělené podle daňových pásem. Logicky z toho tedy vyplývá, že v SR do roku 2008 by měly být daně z příjmu FO nižší od určitého příjmu.

Tabulka č. 8 Daňová povinnost v ČR a SR v letech 2004 - 2011

Rok	Daň ČR	Daň SR
2004	37 720 Kč	40 499 Kč
2005	10 380 Kč	0 Kč
2006	19 124 Kč	38 198 Kč
2007	23 513 Kč	20 473 Kč
2008	0 Kč	0 Kč
2009	0 Kč	0 Kč
2010	0 Kč	0 Kč
2011	4 365 Kč	18 751 Kč

Zdroj: vlastní práce

Ale ne v každém případě je tomu tak. Jak předchozí tabulka č. 8 naznačuje. Jsou tu totiž ještě ovlivňující faktory jako způsob stanovení daňového základu, odečitatelné položky a slevy na dani. Daň je tudíž v ČR větší jen ve dvou případech. V roce 2005, kdy v ČR existoval minimální základ daně zrušený v roce 2008. Dále v roce 2007, kde tento stav způsobila pravidla pro uplatňování nezdanitelných položek. Ta jsou nastavena tak, že od určité výše příjmu je nezdanitelná položka zmenšována a dochází i k situacím, kdy nad určitou sumu daňového základu nemusí být uplatněna vůbec. To ve své podstatě vede k dalšímu stupni progresu ve zdaňování. V tabulce č. 9 uvádím porovnání české nezdanitelné položky a slevy na dani se Slovenskými nezdanitelnými položkami. Vysvětluje to odlišnosti v obou případech v částkách odvedených daní.

Tabulka č. 9 Porovnání nezdanitelných částek základu daně a slev na dani v ČR A SR v letech 2004 - 2011

Rok	SR nezd. č.	ČR	Způsob
2004	80 832 SKK	38 040 Kč	Odečitatelná položka
2005	87 936 SKK	38 040 Kč	Odečitatelná položka
2006	90 816 SKK	7 200 Kč	Sleva na dani
2007	95 616 SKK	7 200 Kč	Sleva na dani
2008	98 496 SKK	24 840 Kč	Sleva na dani
2009	4 025,70 EUR	24 840 Kč	Sleva na dani
2010	4 025,70 EUR	24 840 Kč	Sleva na dani
2011	3 559,00 EUR	23 640 Kč	Sleva na dani

Zdroj: vlastní práce

- Další rozdíly tvoří odvody pojistného, které představují podstatnou část celkových odvodů. V letech, kdy daňová povinnost vyšla na nulu, dokonce tvoří pojistné vše, co by podnikatel musel ve skutečnosti odvést. V České republice se sazby pojistného výrazně neměnily, zdravotní pojištění bylo po celou dobu na hodnotě 13,5 % a sazba u sociálního pojištění se změnila jen nepatrně v roce 2008 z hodnoty 29,6% na 29,2%. Ve Slovenské republice jako protikrizové opatření snížili v letech 2009 a 2010 sociální pojistné z hodnoty 33,15% na 31,15%. Zdravotní pojištění zůstalo stejné, tedy u podmínek tohoto modelového případu na hodnotě 14%.
- Podobně jako u základu daně měnily se i u pojistného způsoby výpočtu základu a především hodnoty minimálních a maximálních vyměřovacích základů pro pojistné. Ty se měnily kontinuálně každý rok. V letech 2005 a 2008 až 2010 byly využity minimální základy pro odvody pojistného. Tabulka č. 10 znázorňuje hodnoty těchto VZ v letech, kdy byly podle zákona využity. Jedná se tedy o další ohraničení výšky odvodu zespodu.

Tabulka č. 10 Minimální vyměřovací základy pro pojistné v SR, v letech kdy byly využity

Rok	Min zákl.
2005	82 800 SKK
2008	3 228,0 EUR
2009	3 546,0 EUR
2010	3 692 EUR

Zdroj: vlastní práce

4.4.6 Efektivnější podnikatel Slovensko

Poslední dílčí částí modelového příkladu je příklad Efektivnějšího podnikatele v prostředí slovenské legislativy. V ČR je podnikatel označován pro potřeby zákonů OSVČ, na Slovensku pro ty samé potřeby existuje výraz samostatne zárobkovo činná osoba, zkratka SZČO. Podobně jako v efektivnějším případě v ČR i v SR nastává situace, kdy tato efektivnější SZČO nevyužívá ani maximální ani minimální VZ pro výpočet pojistného. Je tím dán méně zkreslený a přímější průběh odvodů v závislosti na HV.

Tabulka č. 11 Výpočty pro Efektivního podnikatele V SR v letech 2004 - 2011

Rok	Příjmy	Výdaje	HV	Daň	Sociální	Zdravotní	Odvody	Zisk
2004	1 858 324 Kč	1 332 005 Kč	526 318 Kč	87 062 Kč	87 237 Kč	36 842 Kč	211 142 Kč	315 177 Kč
2005	1 799 345 Kč	1 716 242 Kč	83 103 Kč	2 677 Kč	20 858 Kč	8 809 Kč	32 344 Kč	50 759 Kč
2006	2 987 149 Kč	2 294 288 Kč	692 861 Kč	116 386 Kč	114 842 Kč	45 327 Kč	276 555 Kč	416 306 Kč
2007	3 944 285 Kč	3 243 940 Kč	700 345 Kč	133 066 Kč	116 082 Kč	45 816 Kč	294 964 Kč	405 382 Kč
2008	2 392 689 Kč	2 381 029 Kč	11 660 Kč	0 Kč	27 360 Kč	12 299 Kč	39 659 Kč	-27 999 Kč
2009	2 202 004 Kč	1 870 982 Kč	331 021 Kč	43 451 Kč	51 557 Kč	21 656 Kč	116 663 Kč	214 359 Kč
2010	1 673 199 Kč	1 343 859 Kč	329 340 Kč	43 816 Kč	54 588 Kč	21 546 Kč	119 949 Kč	209 390 Kč
2011	1 831 890 Kč	1 406 693 Kč	425 197 Kč	64 065 Kč	70 478 Kč	27 817 Kč	162 360 Kč	262 837 Kč

Zdroj: vlastní výpočet

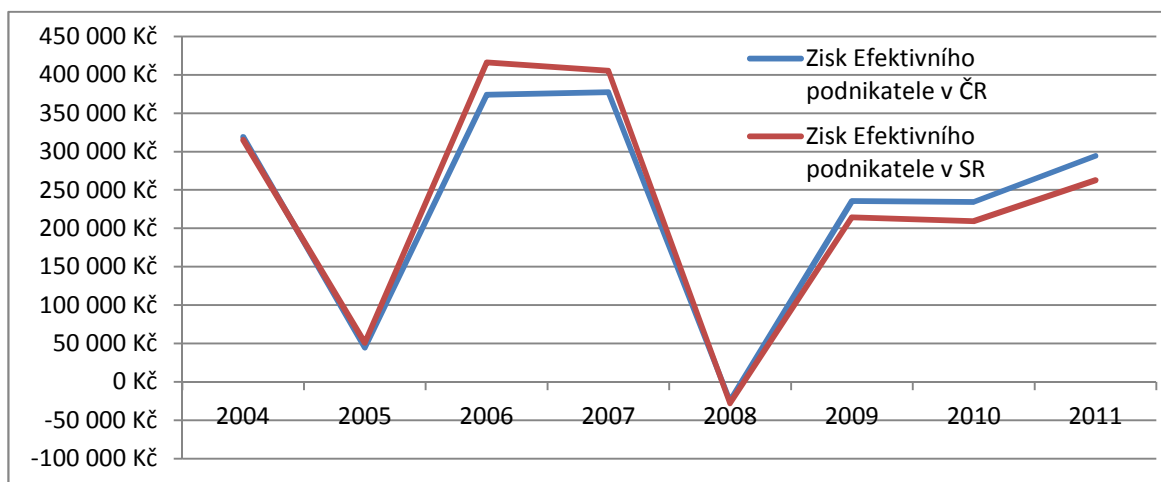
Z tohoto důvodu je i srovnání obou efektivních variant přínosnější a více vypovídající. I když obě efektivní varianty vychází ze stejných vstupních údajů, nastává zde několik

průběžných odlišností, které se postupně mění až na výraznější rozdíly v zisku, který podnikateli zůstane.

V tomto případě se vybízí porovnat oba průběhy zaplacených daní, protože jak už bylo dříve popsáno, pojistné je méně zkresleno dolními a horními hranicemi. Největší vliv na konečný zisk má tudíž právě výše daně. Ta je v obou případech výrazně odlišná a k tomu v první části sledovaného období opačně, než v druhé části sledovaného období.

Na základě analýzy legislativ a následné praktické aplikaci na modelové příklady, patří k vývoji průběhu daní tyto faktory. Do roku 2008 jsou výrazněji vyšší daně v ČR a plyne z toho dokonce i nižší konečný zisk podnikatele, i když v pojistném je situace opačná. Zapříčiněné je to nízkou odečitatelnou položkou v roce 2004 a 2005 a dále pak nízkou slevou na dani do roku 2008. K tomu když se připočte pro efektivnějšího podnikatele méně výhodné progresivní zdanění s několika pásmi, vychází logicky vyšší zaplacená daň v ČR. V roce 2008 však nastává zlom, jak už dříve popsaná tabulka č. 9 uvádí, zvýšily se radikálně slevy na dani, přešlo se na jednu sazbu daně, která je nižší, než dosavadní sazba daně v SR. Tímto se tedy situace zcela otočila a v ČR naproti SR se začaly platit výrazně nižší daně, jak modelový příklad dokazuje. Na sociálním pojistném je situace přesně opačná. V ČR je nižší pojistné v prvních dvou letech sledovaného období, především díky výpočtu vyměřovacího základu z HV a následně také díky nižším sazbám nežli v SR. Zdravotní pojištění je naproti tomu velice podobné v obou efektivnějších příkladech. Pouze ve výjimečných situacích se liší. Například v roce 2008, kdy došlo k využití minimálního VZ, který se v každé zemi liší, lišila se i vypočtená částka.

Graf č. 11 Komparace zisků u Efektivnějších podnikatelů v ČR a SR 2004 - 2011

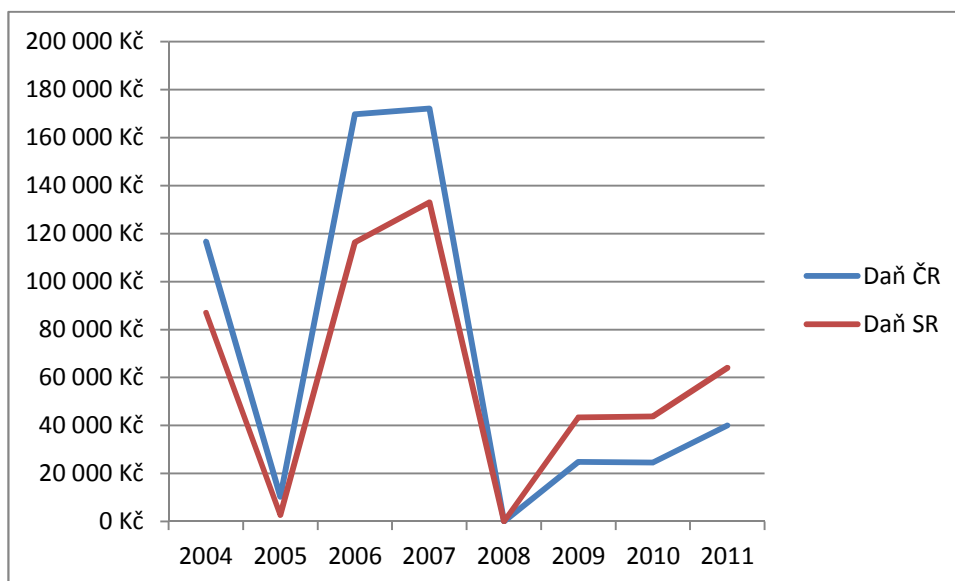

Zdroj: vlastní práce

Tyto analýzou shromážděné informace a výpočet modelového příkladu jsou podkladem grafu č. 11, který přesně mapuje závěry popsané v předešlé kapitole. Úsek grafu, kde jsou křivky od sebe výrazněji vzdálené, jedná se o období v letech 2006, 2007, tedy před daňovou reformou v ČR. Naopak v období 2009-2011, tedy po reformě se obě křivky prohodí. Graf tedy jen dokresluje následky daňové a odvodové politiky obou zemí na Efektivnějšího podnikatele. Na druhou stranu je však pozoruhodné, v kolika obdobích se křivky téměř pokrývají. Tento jev naznačuje, že následky zákonů obou zemí, ač jsou v mnohém rozdílné, mají podobný výsledný vliv na zisk podnikatelů. U neefektivních podnikatelů jsou odchylky obou křivek ještě mnohem méně patrné. Z grafu jsou rozpoznatelné jen minimálně. Částečně je to způsobeno určitou ochranou méně vydělávajících v obou státech.

Následující graf č. 12 dokresluje výše popsanou situaci. Jedná se o graf vyměřených daní u obou efektivnějších podnikatelů. Je na něm dokázáno, že průběh daní dává přímý vztah k průběhu křivky zisků pro podnikatele.

Graf č. 12 Komparace vývoje daňové povinnosti v ČR a SR 2004 - 2011

Zdroj: vlastní práce

Jelikož v modelovém příkladu nebylo dosaženo na stropy pro placení sociálního a zdravotního pojištění, je přidán doplňkový příklad, který tuto situaci znázorňuje. Jedná se čistě o fiktivní OSVČ s dosaženým příjmem po odečtu výdajů 500 000 Kč měsíčně. Dohromady tedy 7 000 000 Kč za rok. Pro tento příklad byla stejně jako u předchozích dopočítána daň, odvody na sociální a zdravotní pojištění a výsledný čistý zisk. Jedná se o hodnoty pro poslední zkoumaný rok 2011, který je v práci nejaktuálnější. Výpočty a porovnání znázorňuje tabulka č. 12.

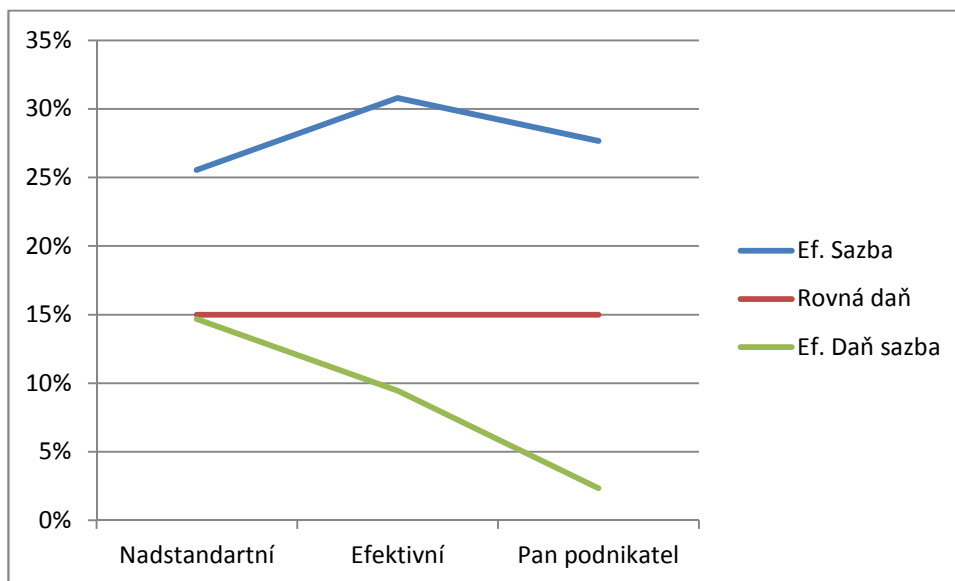
Tabulka č. 12 Doplňková komparace nadstandardních příjmů s modelovým příkladem

Rok 2011	Příjmy	Výdaje	HV Ef.	Daň	Sociální	Zdravotní	Odvody	Zisk Ef.	Ef. Sazba
Nadstandardní	7 000 000 Kč	0 Kč	7 000 000 Kč	1 026 360 Kč	520 134 Kč	240 473 Kč	1 786 967 Kč	5 213 033 Kč	26%
Efektivní	1 831 890 Kč	1 406 693 Kč	425 197 Kč	40 125 Kč	62 079 Kč	28 701 Kč	130 905 Kč	294 292 Kč	31%
původní	1 465 512 Kč	1 278 812 Kč	186 700 Kč	4 365 Kč	27 259 Kč	20 040 Kč	51 664 Kč	135 036 Kč	28%

4.4.7. Doplnkový příklad s nadstandardními příjmy

Tento doplnkový příklad znázorňuje vliv stropů pojistného na sociálním a zdravotním pojištění a jejich vliv na výsledný čistý zisk. Tabulka je doplněna o efektivní sazbu, která představuje efektivní daňovou sazbu se započtením zmíněných odvodů. Výsledná sazba nejenže se u všech variant blíží dvojnásobku státem stanovené sazby daně, ale demonstruje progresivně-degresivní průběh celkových odvodů. Nejméně zaplatí poplatník s nejnižšími příjmy, jeho efektivní sazba je 28% a je to zapříčiněné progresí ve zdaňování způsobené výraznou slevou na dani, vzhledem k jeho příjmům. Druhý, Efektivnější podnikatel, v doplnkovém příkladu prostřední varianta, dle výše VH, se týče, zaplatí na celkových odvodech nejvíce. Nespadá ani do progresu u nízkých příjmů ani do degresivního charakteru odvodu u nejvyšších příjmů. U posledního poplatníka s příjmy okolo dvacetinásobku hrubé průměrné mzdy nastává opět pokles efektivní sazby. Je to zapříčiněné degresivním charakterem odvodů nad rámec maximálních vyměřovacích stropů. Průběh zdanění a odvodů má průběh v ČR uvedený v následujícím grafu. Graf č. 13

Graf č. 13 Porovnání efektivních sazeb se státem stanovenou sazbou

K porovnání je znázorněna v grafu i proporcionální sazba daně. Tím je vidět, jak významně pojistné ovlivňuje celkové odvody. Zeleně je vyjádřený průběh čistě efektivní daňové sazby. Ta má progresivní průběh a může se pohybovat od nulové hodnoty u ztrátových podnikatelů, nebo podnikatelů, kterým daň pokryje sleva na dani, až se může blížit 15%, jak je tomu v grafu u Nadstandardního podnikatele. Blíží se 15% z toho důvodu, že slevy na dani jsou vzhledem k celkové výši odvedené dani nevýznamné. Přesná hodnota je 14,662% a čím větší by poplatník měl VH, tím více by se blížil hranici 15%, kterou ovšem nelze překročit u OSVČ. Tato situace může nastat jedině u zaměstnanců.

4.4.8 Spravedlnost mezi OSVČ a zaměstnancem.

Jeden bod z teorie daňové spravedlnosti vysvětluje situaci, pokud dva poplatníci mají stejný příjem a stejné možnosti k placení daně, měli by platit stejně. S tím se dá z hlediska spravedlnosti souhlasit i v praxi. Mezi OSVČ a zaměstnancem existují z pohledu daňových a pojistných povinností značné rozdíly. Následná komparace znázorňuje, jak se tyto rozdíly promítnou v praxi. Konkrétně na reálném příkladu v práci použitém. Jsou v něm porovnány daňové povinnosti, povinné odvody a výsledný čistý příjem, který poplatníkům zůstane. Jedná se o nejaktuálnější rok v práci použitý, tedy rok 2011. Rozdíly mezi zaměstnancem a OSVČ pro toto srovnání jsou bez významných změn. Následující tabulka č. 13 porovnává reálného podnikatele a situaci v jaké by se tato osoba ocitla, kdyby se stejným HV byla zaměstnanec.

Tabulka č. 13 Porovnání podmínek pro zaměstnance a OSVČ v roce 2011

Rok 2011	OSVČ	Zaměstnanec
Hospodářský výsledek	186 700 Kč	186 700 Kč
Základ daně	186 700 Kč	250 178 Kč
Základ daně - zaokrouhlený	186 700 Kč	250 100 Kč
Daň	28 005 Kč	37 515 Kč
Sleva na dani	23 640 Kč	23 640 Kč
Daňová povinnost	4 365 Kč	13 875 Kč
Sociální pojištění	27 259 Kč	58 824 Kč
Zdravotní pojištění	20 040 Kč	25 224 Kč
Odvody celkem	51 664 Kč	97 923 Kč
Čistý příjem	135 036 Kč	152 177 Kč

Zdroj: vlastní výpočet

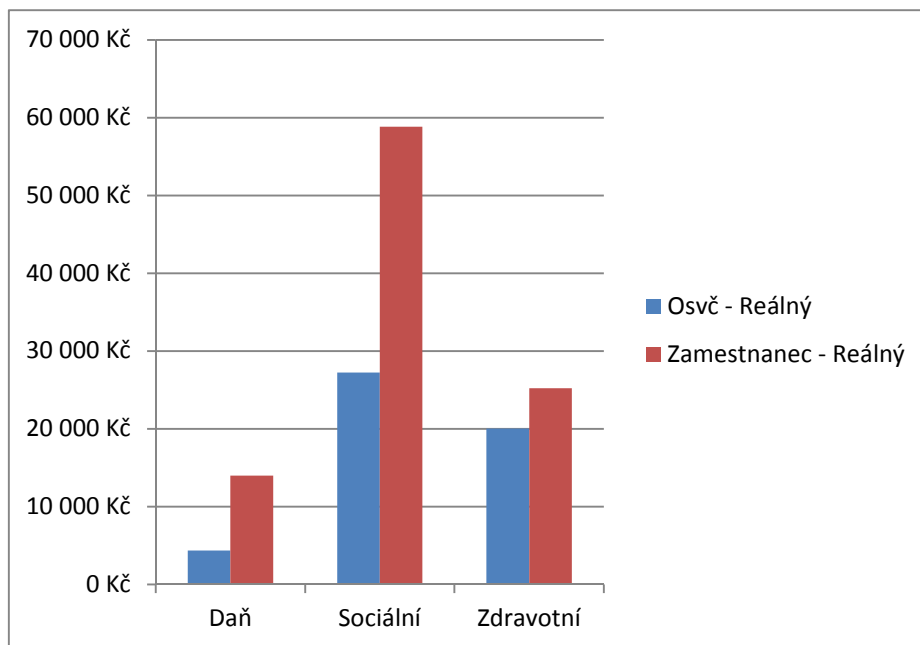
V řádku Základ daně je vidět první rozdíl, který ovlivňuje další výpočty. U zaměstnanců je tento základ vyšší o 34%. Je navýšen na tzv. superhrubou mzdu. Proto u zaměstnanců vyšla výsledná daňová povinnost také vyšší. Převede-li se HV na měsíční hrubou mzdu, vychází na 15 558 Kč. Tedy podprůměrná mzda v roce 2011. V tomto roce byla zákonem stanovená sazba 15%. Jelikož se jedná spíše o nižší příjem, je efektivní daňová sazba díky slevám na dani nižší než 15%. U zaměstnance tato efektivní sazba je 7% a u OSVČ je pouze 2,3%. To je jeden z důvodů, proč se podnikatelé podílejí na příjmu do státního rozpočtu z daně z příjmu FO jen nepatrnou částí ve srovnání se zaměstnanci.

Další významný rozdíl vzniká u povinného sociálního a zdravotního pojistného. Důvodem je opět rozdílně určený základ daně. U OSVČ se jedná o 50% HV, kdežto u zaměstnance je vyměřovacím základem hrubá mzda. Výsledné efektivní sazby i se započtením povinných odvodu jsou u zaměstnance 53% a u podnikatele 28%. U zaměstnance je pojistné složitější v tom, že část platí zaměstnanec a část zaměstnavatel. Konkrétně je to u sociálního 12 144 Kč za zaměstnance a 46 680 Kč za zaměstnavatele. U zdravotního odvodu vychází na

8 412 Kč za zaměstnance a 16 812 Kč odvádí zaměstnavatel. Z tohoto důvodu také vychází čistý příjem u zaměstnance vyšší než u OSVČ.

Jak tedy na daňovou spravedlnost pohlížet v této situaci? Zde je vhodné prozkoumat tuto situaci z hlediska daňového dopadu, v tomto případě spíše skutečných dopadů pojistného. Větší část pojistného odvádí zaměstnavatel. Dohromady jsou zaměstnavatelovy náklady na zaměstnance v tomto případě 250 100 Kč a čistý příjem zaměstnance je 152 177 Kč. Z toho vyplývá, že zaměstnavatel si cení zaměstnance na 250 100 Kč ročně. Rozdílem mezi čistým příjmem a těmito náklady zaměstnavatele vzniká částka, o kterou poplatník v pozici zaměstnance přichází, protože jeho práce má pro zaměstnavatele právě takovou cenu. Tento rozdíl a zároveň i vysoké náklady zaměstnavatele na zaměstnance jsou hlavními důvody, proč se v praxi stále uplatňuje tzv. švarcsystém, i když je nelegální a postihován. Daňová teorie mluví o těchto ušlých ziscích jako o jakési deformaci trhu práce. Následující graf č. 14 ukazuje, jak moc velké rozdíly v jednotlivých platbách mezi OSVČ a zaměstnancem skutečně jsou.

Graf č. 14 Porovnání jednotlivých odvodů mezi OSVČ a zaměstnancem 2011

Zdroj: vlastní práce

Vzhledem k tomu, že bylo vycházeno ze stejných reálných podkladů jsou rozdíly velmi výrazné. Již u samotné daně z příjmu FO a ještě výrazněji u sociálního pojištění.

Pro kompletnost porovnání rozdílu OSVČ a zaměstnance je aplikován do stejného srovnání i efektivnější podnikatel s efektivnějším zaměstnancem. Výpočet je stejný jako v předchozí tabulce. Jsou zde vidět podobné rozdíly, způsobené opět rozdílným stanovením základu daně a rozdílným způsobem stanovení vyměřovacího základu pro pojistné.

Tabulka č. 14 Porovnání podmínek pro zaměstnance a OSVČ v roce 2011

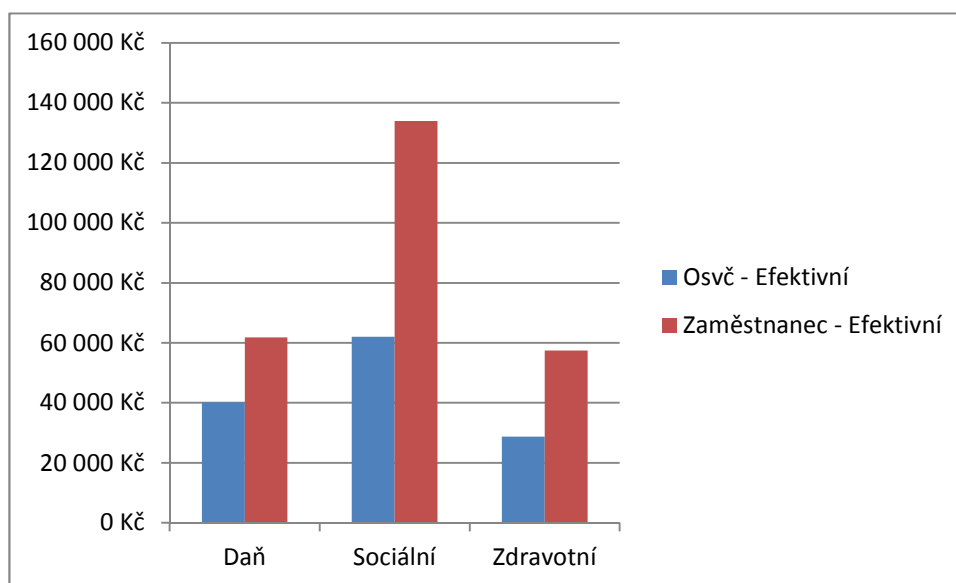
Rok 2011	OSVČ	Zaměstnanec
Hospodářský výsledek	425 197 Kč	425 197 Kč
Základ daně	425 197 Kč	569 764 Kč
Základ daně - zaokrouhlený	425 100 Kč	569 700 Kč
Daň	63 765 Kč	85 455 Kč
Sleva na dani	23 640 Kč	23 640 Kč
Daňová povinnost	40 125 Kč	61 815 Kč
Sociální pojištění	62 079 Kč	133 956 Kč
Zdravotní pojištění	28 701 Kč	57 408 Kč
Odvody celkem	130 905 Kč	253 179 Kč
Čistý příjem	294 292 Kč	316 548 Kč

Zdroj: vlastní výpočet

I v tomto případě pobírá zaměstnanec vyšší čistý příjem, ale celkové náklady na zaměstnance z pohledu zaměstnavatele jsou vyšší nežli u OSVČ. Z těchto dvou příkladů vychází, že daňová spravedlnost tu nefunguje optimálně. Při porovnání efektivní daňové sazby dochází opět k rozdílu mezi OSVČ a zaměstnancem. Podnikatel skutečně daní svůj

HV sazbou 9%. Zaměstnanec i za předpokladu využití slevy na dani na poplatníka daní skutečně sazbou 15%. Výraznější rozdíly se opět vyskytují u pojistného. Efektivní daňově-odvodová sazba je u zaměstnance 60% a u živnostníka 31%. Tedy rozdíl činí 100%. Rozdíly v Kč znázorňuje následující graf č. 15.

Graf č. 15 Porovnání jednotlivých odvodů mezi OSVČ a zaměstnancem 2011

Zdroj: vlastní práce

Tyto velké rozdíly zapříčiňují vyšší motivaci k optimalizaci. Proto vznikl švaresystém, pomocí kterého se ze zaměstnanců stávají OSVČ a snaží se tímto způsobem vyhnout vysokému rozdílu jak v daních, tak i v odvodech pojistného mezi zaměstnancem a OSVČ.

Další možností, jak může poplatník se stejným příjmem dosáhnout nižších daní a odvodů, je pomocí vyplácení podílu ze zisku v s.r.o. Tento podíl je daněn jen 15% sazbou. Jedná se tedy o způsob vyhnutí se alespoň části povinného pojistného. Situace je ale komplikovaná tím, že i když je osoba společníkem s.r.o. musí si také platit určité minimální zdravotní pojistné. Výhodou je, že se oproti OSVČ snižuje riziko, protože společník s.r.o. ručí jen do výše nesplaceného vkladu na rozdíl od podnikatelů, kteří ručí veškerým svým majetkem.

Při srovnání OSVČ a zaměstnance se nabízí otázka, zda je vůbec možné porovnávat tyto dvě možnosti získání příjmu. U podnikatele obvykle platí, že by měl být podporován. Může se stát taky zaměstnavatelem někoho dalšího. Vyspělé ekonomiky disponují silným základem kvalitních živnostníků s tradicí. Na druhou stranu zaměstnanci mají mnoho výhod oproti podnikatelům. Mají větší jistotu na rozdíl od OSVČ. Například 4 týdny zákonem dané placené dovolené. Již tento fakt znamená, že příjem za jeden měsíc dostane zaměstnanec ze zákona bez práce na rozdíl od OSVČ, která placenou dovolenou nedisponuje. Z výpočtů je patrné, že největší výhodu z rozdílu mezi zaměstnancem nebo osobou samostatně výdělečně činnou má zaměstnavatel. Pro něj se tento vztah změní ze složitého vztahu ošetřeného zákoníkem práce na obchodní vztah s minimem povinností a sníží se mu i administrativní nároky. Podnikatel na druhou stranu podstupuje mnohem větší riziko, jeho práva jsou dána jen případnou obchodní smlouvou a také mu vzniká rozsáhlejší administrativní činnost, než kdyby byl v pracovně právním vztahu jako zaměstnanec.

Pro určení, zda jsou spravedlivé či nikoliv tyto vysoké rozdíly, je tedy nezbytné porovnat ostatní podmínky mezi těmito dvěma formami spolupráce. Je třeba zvážit, zda je možné z hlediska spravedlnosti je vůbec porovnávat. V praxi však ke zneužívání vzhledem k výraznému a bezprostřednímu ušetření nákladů dochází.

Dle srovnání by tedy OSVČ měly být částečně zvýhodněny vzhledem k jejich rozdílu oproti zaměstnancům. Na druhou stranu praxe ukázala, že zvýhodnění je až příliš výrazné; proto se zneužívá, což je jasný důkaz o nezdravé nerovnováze mezi těmito dvěma způsoby. Optimální zvýhodnění je zavedení daňových paušálů pro podnikatele. Tento krok jim může ušetřit čas i administrativu a zároveň je zdravě zvýhodňuje.

4.5 Výsledky modelového příkladu

Většina zemí, kde se pokusili implementovat projekt rovné daně, podmínky pro tento pojem nesplňuje. Stejná situace nastala i v České republice, kde z konceptu daně bylo použita jenom proporcionalní daňová sazba z příjmu FO. Tato část implementace konceptu rovné daně se nazývá Systém dvou rovných sazeb. Ten byl aplikován v Rusku a na

Ukrajíně a znamená stanovení dvou proporčních sazeb. Jedna sazba pro FO a jedna pro PO. Ovšem, jelikož rovná daň nebyla implementována kompletně a současně s ní byla zavedena i další opatření, některá pravidla zůstala z předešlého systému. Vznikla tak nekompletní implementace, která nefunguje přesně podle konceptu a tak, aby splnila všechny výhody, které tento koncept deklaruje. Další faktor, který ovlivňuje celý systém, je pojistné na sociální a zdravotní pojištění. Jak modelový příklad dokazuje, u podnikatelů obecně daň z příjmu tvoří méně významnou část z celkových odvodů, které podnikatel musí zaplatit. Na současném konceptu rovné daně v ČR, tak jak byl zaveden, funguje jedno opatření, kterého se odpůrci rovné daně nejvíce obávali. Poplatníci s nejnižšími příjmy jsou díky zvýšené slevě na dani oproti období před zavedením rovné daně osvobozeni od daňové povinnosti. Tato skutečnost je výrazněji dokázána u OSVČ, nežli u zaměstnanců. Podnikatelé díky rozdílnému stanovení základu daně platí nižší daň. U zaměstnanců z důvodu zavedení systému pro určení daňového základu za použití tzv. superhrubé mzdy je daň vyšší, ale poplatníci s nejnižšími příjmy jsou díky výrazné slevě od této daně také osvobozeni.

Rovná daň nebyla tedy tak revoluční, jak podle původního konceptu měla být. Na praktickém příkladu však bylo demonstrováno, jak funguje celý systém jako celek. A to je důležité, nelze se dívat jen na jednu daň odděleně. Každá daň je součástí celého daňového systému a poplatník je objekt daňového ale i sociálního a zdravotního systému. Tento pohled na praxi skutečných poplatníků analyzoval modelový příklad. Jako celek tedy systém funguje následovně. Lineární sazba společně se slevou na dani dohromady účinkuje jako progresivní zdanění. Čím je vyšší HV a tím vyšší základ daně, tím se efektivní daňová sazba blíží oné proporční sazbě 15%. Současně s daní na podnikatele působí vlivy povinných odvodů. Ty mají své minimální vyměřovací základy, díky kterým si drží určité minimum, které podnikatelé musí odvádět. A to i za předpokladu skončí-li ve ztrátě. Na druhou stranu mají tyto odvody na pojistném i své maximální vyměřovací základy, které fungují jako stropy pro maximální částky na pojistném. Dohromady tedy celý systém funguje progresivně od nižších příjmů a postupně se mění v regresivní díky stropům u odvodů. Nezatěžuje tedy ani nejnižší příjmovou třídu poplatníků ani nedemotivuje poplatníky s nejvyššími příjmy. Naopak celý systém dohromady má i motivující charakter.

Z pohledu spravedlnosti nelze jednoznačně určit míru spravedlnosti podle typu zdanění. Spravedlnost vnímá každý odlišně, zvláště v tak širokém spektru možných situací, které mohou mezi poplatníky vzniknout. Výhodou je, že proporcionální sazbou se systém trochu zjednodušil. A jak dokazují státy s podobnou aplikací rovné daně, výběr daní se i zefektivní. Proto i kdyby měla tato nepovedená implementace přinést jen větší efektivnost a jednoduchost, je to důležitý krok.

Spravedlnost se tedy nedá hledat obecně v celé společnosti, ale na konkrétních příkladech a na případech, kde jsou výchozí podmínky stejné nebo podobné. Proto další částí modelového příkladu byla doplňková část, která analyzuje dva poplatníky se stejnými výchozími podmínkami, ale jednoho v pozici podnikatele a druhého v pozici zaměstnance. Zde, jak modelový příklad dokazuje, vznikají výrazné rozdíly. Navíc jsou tyto rozdíly často zneužívané. I za předpokladu rozdílnosti OSVČ a zaměstnance by měly být z hlediska spravedlnosti tyto podmínky více vyvážené.

5. Závěr

Ve třetí kapitole práce bylo naznačeno, jak by spravedlnost ve zdaňování měla vypadat. Co je a co není spravedlivé. Na modelovém příkladu bylo zjištěno, jaká je skutečnost. Zavedení konceptu rovné daně se nepovedlo tak, aby daňový systém ČR splnil všechny výhody, které tento koncept deklaruje. Způsobeno je to nedodržením úplného původního konceptu. Také, jak bylo v práci zohledněno, i odvody na sociální a zdravotní pojištění, které mají paradoxně větší míru důležitosti jak z pohledu velikosti na celkových příjmech do státního rozpočtu, tak i z pohledu poplatníka, kde toto pojistné tvoří větší část na celkových odvodech než samotná daň z příjmu. Ale právě proto, že tvoří tak významnou část z celkových odvodů, bylo vhodné je do celkového modelového příkladu zasadit. Spravedlnost ve zdaňování má nejbližší rovné dani z pohledu poplatníků. Při zachování nezdanitelného minima nebo slevy na dani, tak jak to funguje v ČR je výsledný vliv stejný. Současně toto opatření dělá z rovné daně mírně progresivní zdanění. Paradoxní situace ale nastává se zavedením stropů pro pojistné. Tím se progresivní zdanění mění na regresivní. Tento příklad, kdy by poplatník dosáhl až na stropy v modelovém příkladu nemám. Myslím si, že dohromady se jedná o velmi povedený systém, co se motivace k práci a k úspěchu týká. Při progresivně-regresivním průběhu zdaňování totiž nejsou demotivováni ani poplatníci s nejnižšími příjmy, ani neúspěšnější poplatníci s nejvyššími příjmy. Tento fakt je, dle mého názoru a na základě analýzy pohledů na spravedlnost ve zdaňování, velmi důležitý pro společnost obecně a spravedlivý také. V praxi je asi nemožné zavést čistě regresivní zdanění. O to více je pozoruhodný fakt, že při reformě v roce 2008 a po zavedení určité části z principu rovné daně, vlastně vzniklo progresivně-regresivní zdanění. Efekt vnímání, jak se někdy vedle substitučního a důchodového efektu uvádí, je v České republice velmi pozitivní. Za tuto skutečnost mluví i hodnoty efektivní daňové sazby, kde ČR jako jedna z mála zemí má vyšší efektivní sazbu zdanění důchodů, než je zákonem stanovená rovná sazba. Příčinou je způsob stanovení základu daně. Když se k tomu připočtou stropy pro odvody, vzniká opravdu na první pohled neprůhledný systém, který se ovšem blíží k určité spravedlnosti ve zdaňování. V současnosti je také možné u živnostníků využívat daňové paušály, místo uplatňování skutečných nákladů. Tím se výběr daně i trochu zjednodušil. A jednoduchost je druhý důležitý požadavek na zdaňování hned po spravedlnosti.

Na spravedlnost však nelze pohlížet jen z jednoho pohledu. Dalším z faktorů v práci popsaných je spravedlnost ve smyslu rovnosti v případě stejných možností, příjmu poplatníků. Toto pravidlo říká, že poplatníci, kteří mají stejné možnosti, tedy stejný důchod, by měli i stejně odvádět na daních. Bohužel toto pravidlo nebylo naplňováno ani před reformou, ani posléze. Jedná se o formu, jakou poplatník platí daně. Buďto může odevzdávat daně zaměstnanec prostřednictvím zaměstnavatele, nebo může mít podobu OSVČ a nebo si může jako společník v s.r.o. vyplatit zisk, ze kterého neodvede pojistné. V těchto formách tedy ještě existují nerovnosti, které by měly být v rámci spravedlnosti srovnány. Řešením by měla být úplnější implementace konceptu rovné daně. Jak je výše popsáno, samotná rovná daň spravedlnost rovných odvodů nezaručí. Mnohem větší význam má sjednocení vyměřovacích základů pro obě pojištění. Otázkou ovšem je, zda by to bylo spravedlivé z hlediska rizika, jaké se váže k jednotlivým typům příjmů.

Podobně jako nelze pohlížet na spravedlnost jen z jednoho úhlu pohledu, tak samozřejmě nelze pohlížet na daň z příjmu fyzických osob bez ohledu na celý daňový systém a na veškeré odvody, které svoji podstatou jsou vlastně také daněmi. Z toho plyne, že na daně je nutno pohlížet jako na celek, tedy i jako na veřejné finance. Zvláště pokud práce pojednává o spravedlnosti.

Daně jako příjem do státního rozpočtu je jen jedna část. I přes neekvivalentnost a nenávratnost daní existuje i druhá výdajová část. Obě ty to části jsou pod křídly politické moci a politického rozhodování. I když by pro poplatníka měly daně končit odevzdáním státu, tak to nefunguje. Podle mého názoru tento faktor má velký vliv na to, jak poplatníci vnímají daně, jak jsou ochotni je platit a jak moc jim daně samotné přijdou jako spravedlivé. Všechno stojí na důvěře. Dovedu si představit ochotu lidí platit daně i s progresivní sazbou. To ale jen za předpokladu, že budou mít důvěru v jejich další cestu. Pokud by poplatníci věděli o nakládání původně svých peněz a byli by spokojeni a souhlasili by s takovým hospodařením, pak věřím, že spravedlnost by se v daních ani nemusela hledat. Bohužel současné zdaňování není založené na dobrovolnosti a ani důvěra v hospodaření s těmito penězi není ničím podpořena. Nedůvěra v hospodaření s daněmi vede i k šedým ekonomikám, vyhýbání se daním (švarcsystém) a jiným ať už legálním či nelegálním optimalizacím. Toto vše má jedno řešení. Získání důvěry v efektivnost a správnost s nakládáním vybraných daní státem.

6. Seznam literatury

ARISTOTELÉS,. *Politika I: řecko-česky*. 1. vyd. Překlad Milan Mráz. Praha: Oikoymenh, 1999, 159 s. Knihovna antické tradice, sv. 1. ISBN 80-860-0592-5.

BEBLAVÝ, Miroslav a Eva PROUSKOVÁ. Rovná daň a zdanenie práce - česká a slovenská skúsenost. *Ekonomický časopis: Journal of Economics : časopis pre ekonomickú teóriu, hospodársku politiku, spoločensko-ekonomické prognózovanie*. Bratislava: Slovak Academic Press, 1953-, roč. 2010, č. 8, s. 17. ISSN 0013-3035.

BELDÍKOVÁ, Michaela. *Redistribuce příjmů a měření příjmové nerovnosti v České republice*. PRAHA, 2010. Diplomová práce. VŠE. Vedoucí práce Ing. Stanislav Klazar, PhD.

DUBŠEKOVÁ, Lenka. *Daň z příjmů: 411 otázek a odpovědí*. Vyd. 1. Praha: Orac, 2002, 285 s. Otázky a odpovědi (Orac). ISBN 80-861-9944-4.

HAMERNÍKOVÁ, Bojka, KUBÁTOVÁ, Květa. *Veřejné finance*. 2. vyd. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2004. 355 s. ISBN 80-86432-88-2.

KOHOUT, Pavel, et al. *Rovná daň: Diskuze a polemiky*. 1. Praha: CEP, 2002. 87 s. ISBN 80-86547-10-8.

KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 4. Praha: ASPI, 2006. 280 s. ISBN 80-7357-205-2.

MACHÁČEK, Ivan. *Fyzické osoby a daň z příjmů*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-807-3573-607.

MANKIW, N. *Zásady ekonomie*. 1. vyd. Praha: Grada, 1999, 763 s. ISBN 80-716-9891-1.

MUSGRAVE R.A, MUSGRAVE P.B.: *Veřejne finance v teorii a praxi*, Management Press Praha 1994, ISBN 80-85603-76-4.

PRŮŠA, Ladislav. *Sociálně ekonomické postavení osob samostatně výdělečně činných ve společnosti: (sborník analýz sociálně ekonomického postavení osob samostatně výdělečně činných v české společnosti a v zemích Evropské unie) : program Moderní společnost a její proměny TP5-DP1, registrační číslo projektu: 1J 047/05-DP1*. 1. vyd. Praha: VÚPSV, 2006, 206 s. ISBN 80-870-0733-6.

(ED), Marek Loužek). *Rovná daň II: diskuse a polemiky*. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, 2002, sv. ISBN 978-808-6547-107.

SMITH, Adam. *Pojednání o podstatě a původu bohatství národů*. Nové přeprac. vyd. opatřené margináliemi. Praha: Liberální institut, 2001, xv, 986 s. ISBN 80-863-8915-4.

SULÍK, Richard. *Daňová reforma SR* [online]. Bratislava, 2003 [cit. 2012-11-29]. Dostupné z: http://www.sulik.sk/files/10/file_15_1.pdf. Diplomová práce. Ekonomická univerzita. Vedoucí práce Ing. Michal Borodovčák, CSC.

ŠIROKÝ, Jan. *Daňové teorie: s praktickou aplikací*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008, xvi, 301 s. ISBN 978-80-7400-005-8.

TLUSTÝ, Vlastimil, Petr MACH a Ladislav MINČIČ. *Rovná daň: soubor otázek a odpovědí o rovné dani* [online]. Vyd. 1. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, 2001, 89 s. [cit. 2012-11-29]. *Ekonomika, právo, politika*, č. 7/2001. ISBN 80-902-7954-6.

VANČUROVÁ, Alena; LÁCHOVÁ, Lenka. *Daňový systém 2008 : aneb učebnice daňového práva*. Deváté aktualizované vydání. Praha: VOX, 2008. 319 s. ISBN 978-80-86324-72-2.

VANČUROVÁ, A, LÁCHOVÁ, L. *Daňový systém ČR: učebnice daňového práva*. 8. aktualizované vyd. Praha: VOX, 2006.

PORADCE 2007/7: daně z příjmů zákon po novele s komentářem k 1. 1. 2007. 1. Český Těšín: PORADCE, 2007. 304 s. ISBN 978-80-7365-248-7.

ZÁKONY 1/2009: sborník úplných znění zákonů daňových, účetních a souvisejících k 1. 1. 2009. 1. Český Těšín: PORADCE, 2009. 576 s. ISSN 1802-8268.

ZÁKONY 1/2008: sborník úplných znění zákonů daňových, účetních a souvisejících k 1. 1. 2008. 1. Český Těšín: PORADCE, 2008. 752 s. ISBN 978-80-7365-297-5.

Internetové zdroje

BONĚK, Václav. SAZBA DANĚ. Daňový poradce [online]. 2004, 1, [cit. 2010-02-27].

Dostupný z WWW:

http://www.sagit.cz/pages/lexikonheslatxt.asp?cd=74&typ=r&levelid=da_417.htm.

Ekonomika, právo, politika / CEP, Centrum pro Ekonomiku a Politiku [online]. Praha:

Centrum pro ekonomiku a politiku, 2002[cit. 2012-11-29]. ISBN 1213-3299. Dostupné z:

<http://cepin.cz/docs/dokumenty/sbornik17.pdf>

Taxation trends in the European Union. In: *Eurostat newsrelease* [online]. 2011 [cit. 2012-

11-30]. Dostupné z: [http://europa.eu/rapid/press-release_STAT-11-](http://europa.eu/rapid/press-release_STAT-11-100_en.htm#PR_metaPressRelease_bottom)

[100_en.htm#PR_metaPressRelease_bottom](http://europa.eu/rapid/press-release_STAT-11-100_en.htm#PR_metaPressRelease_bottom)

CHRENKO, Petr. Den daňové svobody. In: [online]. Liberální institut, 2010 [cit. 2012-11-

30]. Dostupné z: <http://libinst.cz/data/CHRENKO.pdf>

FASORA, Ondřej. Fiskální iluze a daňové kánony Adama Smithe. In: [online]. Ostava,

2009 [cit. 2012-11-29]. Dostupné z: [http://www.ekf.vsb.cz/miranda2/export/sites-](http://www.ekf.vsb.cz/miranda2/export/sites-root/ekf/konference/cs/okruhy/frpfi/rocnik-2009/prispevky/dokumenty/Fasora.Ondrej.pdf)

[root/ekf/konference/cs/okruhy/frpfi/rocnik-2009/prispevky/dokumenty/Fasora.Ondrej.pdf](http://www.ekf.vsb.cz/miranda2/export/sites-root/ekf/konference/cs/okruhy/frpfi/rocnik-2009/prispevky/dokumenty/Fasora.Ondrej.pdf)

KOHOUT, Pavel. Jaké daně pomohou ekonomice. [online]. [cit. 2012-11-18]. Dostupné z:

<http://pavelkohout.blogspot.cz/2006/02/jak-dan-pomohou-ekonomice.html>

JIRÁČEK, Luděk. Daň z příjmu. [online]. s. 2 [cit. 2012-11-30]. Dostupné z:

www.cevro.cz/dwn/237072/239078_D_cs_14denik_2012_7.pdf

ŠUSTER, Matěj. "Stejně zacházení" a "daňová spravedlnost". [online]. 2005 [cit. 2012-11-

29]. Dostupné z: [http://www.libinst.cz/clanky-a-komentare/1967-stejne-zachazeni-a-](http://www.libinst.cz/clanky-a-komentare/1967-stejne-zachazeni-a-danova-spravedlnost/)

[danova-spravedlnost/](http://www.libinst.cz/clanky-a-komentare/1967-stejne-zachazeni-a-danova-spravedlnost/)

VAŠKO, Jaroslav. DAŇOVÁ SPRAVEDLNOST V PRAXI. [online]. 2000 [cit. 2012-11-29]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/financni-pravo/danova-spravedlnost-v-praxi-224.html>

TVRDÍKOVÁ, Monika. *Příručka OSVČ pro oblast sociálního zabezpečení v roce 2010*. první vydání. Praha: © Česká správa sociálního zabezpečení Praha, 2010, 206 s. ISBN 978-80-87039-20-5. Dostupné z: http://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/AA659DDA-E538-4BEE-9D32-16CA26D6EF02/0/prirucka_O SVC_2010_web.pdf

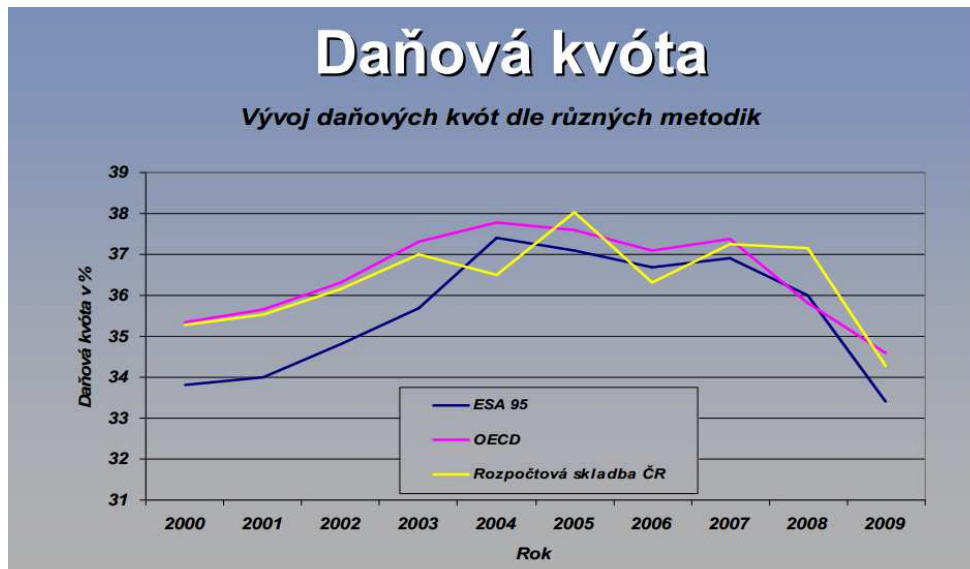
Přílohy

Příloha č. 1 Kurzy měn v jednotlivých letech České a Slovenské republiky

Datum	Země	Měna	Množství	Kód	Kurs
31.3.2005	Slovensko	koruna	100	SKK	77,44
31.3.2006	Slovensko	koruna	100	SKK	75,99
31.3.2007	Slovensko	koruna	100	SKK	83,98
31.3.2008	Slovensko	koruna	100	SKK	77,78
31.3.2009	EMU	euro	1	EUR	27,38
31.3.2010	EMU	euro	1	EUR	25,45
31.3.2011	EMU	euro	1	EUR	24,54
31.3.2012	EMU	euro	1	EUR	24,73

Zdroj (ČNB, vlastní zpracování)

Příloha č. 2 Vývoj daňové kvóty v ČR, podle různých metod výpočtu

Zdroj (Chrenko, 2010)

Příloha č. 3 Vývoj zdaňování v ČR od 1999 – 2012

Rok	Daň	Ze zákl. přesahujícího (Kč)
2012	15 %	Superhrubá mzda
2011	15 %	Superhrubá mzda
2010	15 %	Superhrubá mzda
2009	15 %	Superhrubá mzda
2008	15 %	Superhrubá mzda
2006 - 7	12 %	
	14 544 Kč + 19 %	121 200
	33 012 Kč + 25 %	218 400
	61 212 Kč + 32 %	331 200
2001 - 5	15 %	
	16 380 Kč + 20 %	109 200
	38 220 Kč + 25 %	218 400
	66 420 Kč + 32%	331 200
2000	15 %	
	15 300 Kč + 20 %	102 000
	35 700 Kč + 25 %	204 000
	62 700 Kč + 32 %	312 000
1999	15 %	
	15 300 Kč + 20 %	102 000
	35 700 Kč + 25 %	204 000
	62 700 Kč + 32 %	312 000
	316 140 Kč + 40 %	1 104 000

Zdroj (Jiráček, 2012)

Příloha č. 4 Horní sazba daně v zemích EU a její změna 2000 - 2011

Země	Horní sazba daně z příjmu FO			Sazba daně z příjmu		
	2000	2011	Změna 2000-2011	2000	2011	Změna 2011
Belgie	60,6	53,7	-6,9	40,2	34,0	-6,2
Bulharsko	40,0	10,0	-30,0	32,5	10,0	-22,5
Česko	32,0	15,0	-17,0	31,0	19,0	-12,0
Dánsko	59,7	51,5	-8,2	32,0	25,0	-7,0
Estonsko	26,0	21,0	-5,0	26,0	21,0	-5,0
EU 27	44,7	37,1	-7,6	31,9	23,2	-8,7
Finsko	54,0	49,2	-4,8	29,0	26,0	-3,0
Francie	59,0	46,7	-12,3	37,8	34,4	-3,4
Irsko	44,0	41,0	-3,0	24,0	12,5	-11,5
Itálie	45,9	45,6	-0,3	41,3	31,4	-9,9
Kypr	40,0	30,0	-10,0	29,0	10,0	-19,0
Litva	33,0	15,0	-18,0	24,0	15,0	-9,0
Lotyšsko	25,0	25,0	0,0	25,0	15,0	-10,0
Lucembursko	47,2	42,1	-5,0	37,5	28,8	-8,7
Maďarsko	44,0	20,3	-23,7	19,6	20,6	1,0
Malta	35,0	35,0	0,0	35,0	35,0	0,0
Německo	53,8	47,5	-6,3	51,6	29,8	-21,8
Nizozemí	60,0	52,0	-8,0	35,0	25,0	-10,0
Polsko	40,0	32,0	-8,0	30,0	19,0	-11,0
Portugalsko	40,0	46,5	6,5	35,2	29,0	-6,2
Rakousko	50,0	50,0	0,0	34,0	25,0	-9,0
Rumunsko	40,0	16,0	-24,0	25,0	16,0	-9,0
Řecko	45,0	45,0	0,0	40,0	23,0	-17,0
Slovensko	42,0	19,0	-23,0	29,0	19,0	-10,0
Slovinsko	50,0	41,0	-9,0	25,0	20,0	-5,0
Španělsko	48,0	45,0	-3,0	35,0	30,0	-5,0
Švédsko	51,5	56,4	4,9	28,0	26,3	-1,7
Velká Británie	40,0	50,0	10,0	30,0	27,0	-3,0

Zdroj (Eurostat, 2011)

Seznam Tabulek

Tabulka č. 1 Sazby daně progresivního zdanění v roce 2007

Tabulka č. 2 Progrese ve zdaňování

Tabulka č. 3 Reálný podnikatel vypočtené hodnoty za období 2004 – 2011

Tabulka č. 4 Přehled využití minimálních odvodů v letech 2004 – 2011

Tabulka č. 5 Vypočtené hodnoty pro efektivnější verzi reálného podnikatele 2004 – 2011

Tabulka č. 6 Přehled odečitatelných položek a slev na dani v letech 2004 – 2011 ČR

Tabulka č. 7 Výpočty pro reálného podnikatele v SR v letech 2004 – 2011

Tabulka č. 8 Daňová povinnost v ČR a SR v letech 2004 - 2011

Tabulka č. 9 Porovnání nezdanitelných částek základu daně a slev na dani v ČR A SR v letech 2004 – 2011

Tabulka č. 10 Minimální vyměřovací základy pro pojistné v SR, v letech kdy byly využity

Tabulka č. 11 Výpočty pro Efektivního podnikatele V SR v letech 2004 – 2011

Tabulka č. 12 Doplnková komparace nadstandardních příjmů s modelovým příkladem

Tabulka č. 13 Porovnání podmínek pro zaměstnance a OSVČ v roce 2011

Tabulka č. 14 Porovnání podmínek pro zaměstnance a OSVČ v roce 2011

Seznam grafů

Graf č. 1 Výše průměrného vyměřovacího základu pro pojistné na sociální zabezpečení

Graf č. 2 Lorenzova křivka a Giniho koeficient

Graf č. 3 Lorenzova křivka a její změna po zdanění v roce 2008

Graf č. 4 Závislost celkových odvodů na výši HV a výsledného čistého příjmu 2004 – 2011

Graf č. 5 Ovlivnění minimálních plateb na sociální pojištění minimálními odvody

Graf č. 6 Ovlivnění minimálních plateb na zdravotní pojištění minimálními odvody

Graf č. 7 Podíl daně na HV v roce 2004

Graf č. 8 Podíl daně na HV v roce 2011

Graf č. 9 Průběh HV u reálného a Efektivního podnikatele v letech 2004 -2011

Graf č. 10 Průběhy celkových odvodů u reálného a efektivnějšího podnikatele 2004 – 2011

Graf č. 11 Komparace zisků u Efektivnějších podnikatelů v ČR a SR 2004 – 2011

Graf č. 12 Komparace vývoje daňové povinnosti v ČR a SR 2004 – 2011

Graf č. 13 Porovnání efektivních sazeb se státem stanovenou sazbou

Graf č. 14 Porovnání jednotlivých odvodů mezi OSVČ a zaměstnancem 2011

Graf č. 15 Porovnání jednotlivých odvodů mezi OSVČ a zaměstnancem 2011

Seznam zkratk

DHM	dlouhodobý hmotný majetek
ZDP	zákon o daních z příjmů
SZM	společné zdanění manželů
DPH	daň z přidané hodnoty
OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná
FO	fyzická osoba
SZČO	samostatně zárobkovo činná osoba
s.r.o.	společnost s ručením omezeným
HV	hospodářský výsledek
EUR	měna eurozóny
KČ	koruna česká
SK	koruna slovenská